

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra anglistiky

Bakalářská práce

Téma zla a strachu v díle Stephen Kinga

The Themes of Evil and Fear in the Work of
Stephen King

Vypracoval: Adam Aubrecht
Vedoucí práce: PhDr. Kamila Vránková, Ph.D.

České Budějovice 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 24. dubna 2019

Podpis studenta

Poděkování

Rád bych poděkoval PhDr. Kamile Vránkové, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce. Děkuji za vlídný přístup, cenné rady a čas, který mi ochotně věnovala.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá charakteristikou zla a strachu v díle Stephen Kinga. V úvodní části je popsána historie gotického románu, kterým se Stephen King inspiroval. Další část popisuje Kingův život se zaměřením na aspekty, které ovlivnily jeho tvorbu. V praktické části se nachází rozřazení vybraných děl tohoto spisovatele do několika skupin (nadpřirozeno, stroje, zvířata, prostor, náboženský fanatismus, lidé) podle typu zla, které se v nich vyskytuje, a jejich následná analýza.

Abstract

This bachelor thesis deals with the characteristic of evil and fear in the work of Stephen King. The initial part describes the history of Gothic fiction, which inspired Stephen King. The next part discusses King's life with the focus on the aspects which affected his work. In the practical part there is sorting of the selected works into several categories (the supernatural, machines, animals, space, religious fanaticism, people) according to the type of evil which occurs there, together with their analysis.

Obsah

Úvod.....	7
1 Kingova literární inspirace.....	8
1.1 Anglický gotický román	8
1.2 Americký gotický román.....	11
1.2.1 Edgar Allan Poe	12
1.2.2 Howard Phillips Lovecraft	13
2 Život Kinga s důrazem na události ovlivňující jeho tvorbu.....	16
3 Analýza zla a strachu ve vybraných dílech Stephena Kinga	25
3.1 Nadpřirozeno	25
3.1.1 <i>Carrie</i> (1974).....	25
3.1.2 <i>Řbitov zvířátek</i> (<i>Pet Sematary</i> , 1983).....	28
3.1.3 „1408“ (1999).....	29
3.1.4 „Mrtví se někdy vracejí“ („ <i>Sometimes They Come Back</i> “, 1974).....	30
3.1.5 „Kostlivec“ („ <i>The Boogeyman</i> “, 1973)	31
3.1.6 „Děti kukuřice“ („ <i>Children of the Corn</i> “, 1977).....	32
3.1.7 „Mlha“ („ <i>The Mist</i> “, 1980)	33
3.2 Stroje.....	34
3.2.1 „Nákladák strejdy Otta“ („ <i>Uncle Otto’s Truck</i> “, 1983)	34
3.2.2 „Nákladáky“ („ <i>Trucks</i> “, 1973)	36
3.2.3 „Šroťák“ („ <i>The Mangler</i> “, 1972).....	37
3.3 Zvířata	39
3.3.1 <i>Cujo</i> (1981)	39
3.3.2 „Noční směna“ („ <i>Graveyard Shift</i> “, 1970).....	41
3.4 Prostor.....	42
3.4.1 <i>Cujo</i> (1981)	43
3.4.2 <i>Carrie</i> (1974).....	43
3.4.3 „Mlha“ („ <i>The Mist</i> “, 1980)	43
3.4.4 „Noční směna“ („ <i>Graveyard Shift</i> “, 1970).....	43
3.4.5 „1408“ (1999).....	44
3.4.6 <i>Dolores Claibornová</i> (<i>Dolores Claiborne</i> , 1993)	44
3.5 Náboženský fanatismus	45
3.5.1 <i>Carrie</i> (1974).....	45

3.5.2	„Mlha“ („The Mist“, 1980)	47
3.6	Lidé	49
3.6.1	<i>Cujo</i> (1981)	49
3.6.2	„Noční směna“ („Graveyard Shift“, 1970).....	50
3.6.3	„Poslední příčka žebříku“ („The Last Rung on the Ladder“, 1978).....	50
3.6.4	<i>Dolores Claibornová</i> (<i>Dolores Claiborne</i> , 1993)	51
3.6.5	<i>Misery</i> (1987)	54
	Závěr.....	58
	Seznam použité literatury	60

Úvod

Americký spisovatel Stephen King patří nejen mezi nejznámější současné autory hororové prózy, ale mezi nejznámější a nejúspěšnější současné spisovatele vůbec. Jeho tvorba je velmi populární již od sedmdesátých let minulého století a jeho popularita přetrvává dodnes. Kromě oblíbených románů, mezi něž patří například *Carrie*, *Cujo* či *Misery*, je také znám díky svým povídkám. Autorovo dílo bylo přeloženo do mnoha jazyků a do češtiny byla přeložena většina jeho díla, tudíž českým čtenářům je důvěrně znám.

King, jehož kariéra v současné době trvá již více než čtyřicet let, díky své popularitě dlouhodobě ovlivňuje americkou kulturu, avšak nejen ji. Díky četným překladům jeho knih a vysoké prodejnosti i v jiných zemích má velký vliv i na čtenáře žijící jinde, než v USA.

Tato práce bude pojednávat o určitých aspektech díla tohoto amerického spisovatele, konkrétně o zobrazení zla a strachu v jeho románech a povídkách. Práce bude popisovat autorovu inspiraci, zejména ovlivnění gotickým románem a americkými autory hororových příběhů, především dílem Edgara Allana Poea a Howarda Phillipse Lovecrafta. Dále bude následovat stručné posouzení životní zkušenosti autora, zaměřující se zejména na aspekty ovlivňující Kingovu tvorbu od raného dětství až po dospělost, a také na nejvýznamnější Kingova díla. Praktická analýza bude zaměřena na nejčastější způsoby zobrazení zla a navození strachu v autorově díle. Analýza bude rozdělena do několika tematických částí, které budou dále rozvíjeny. Bude mezi ně patřit nadpřirozeno, stroje, zvířata, prostor, náboženský fanatismus a lidé. U každé uvedené kategorie se bude vyskytovat popis daného tématu a příklad románů či povídek, ve kterých se daný typ vyskytuje, a jejich rozbor zaměřující se na tuto problematiku. Vzhledem k velkému množství materiálu, ze kterého jsem čerpal, se mi nepodařilo získat všechna díla v anglickém jazyce (zejména povídky).

Z díla Stephena Kinga je zjevné, že se o historii žánrů, které rozvíjí, tedy zejména hororu, zajímá. Kromě zjevné inspirace Poem a Lovecraftem to poznáme i díky tomu, že napsal několik teoretických publikací, které se žánru věnují. Mezi ně patří například i studie *Danse Macabre*, která se kromě knižního hororu věnuje i hororu filmovému.

1 Kingova literární inspirace

Autorova tvorba je inspirována nejen romány předcházejících amerických hororových autorů, inspirace sahá až ke gotickým románům vzniklým o mnoho let dříve. Vzhledem k tomu, že King je spisovatelem americkým, jeho tvorba se zdá být ovlivněna spíše americkými autory a americkým prostředím, nežli evropskou tradicí.

V následující části se nachází stručné shrnutí historie gotického románu a jeho nejvýznamnějších představitelů, dále také přiblížení autorů americké hororové prózy, a posléze posouzení souvislostí s dílem Stephena Kinga.

1.1 Anglický gotický román

Gotický román lze považovat za předchůdce hororového žánru obecně. Spisovatelé píšící hororové romány velmi často vycházejí z tradice gotického románu a jeho typických rysů a znaků.

Gotický román pochází z Anglie a je inspirován zejména starou architekturou. Výraz gotický, jakožto žánrové označení literárního díla, byl poprvé užit v podtitulu románu *Otrantský zámek* (*The Castle of Otranto, A Gothic Story*, 1764) v druhé polovině osmnáctého století.¹

V gotických románech lze nalézt zobrazení kulturních úzkostí. Témata, vztahující se často k záhadným událostem, byla v osmnáctém století obvyklá. V příbězích se hemžily přízraky, démoni, mrtvolky, kostlivci a různé další příšery. Seznam těchto postav se dále rozrůstal v devatenáctém století, kdy se k nim přidali ještě vědci, šílenci a zločinci. Krajina v gotických románech byla pustá a plná hrozby. V osmnáctém století se v dílech vyskytovaly zejména divoké a horské lokality. Později se začala objevovat i města, kombinující svou gotickou vznešenost s divokou přírodou.²

Výskyt výše jmenovaných stvůr lze pozorovat v současné hororové próze, stejně jako v těchto gotických románech. Tato skutečnost je dalším důkazem inspirace hororových příběhů příběhy gotickými. Je proto možné říci, že tyto hrůzostrašné

¹ HRBATA, Zdeněk a Martin PROCHÁZKA. *Romantismus a romantismy: pojmy, proudy, kontexty*. Praha: Karolinum, 2005, s. 138.

² BOTTING, Fred. *Gothic*. London: Routledge, 2004, s. 2.

bytosti a charaktery se staly jakýmsi archetypálními postavami hrůzostrašné literatury. Čtenář obvykle jejich přítomnost v tomto žánru očekává a v současné době pro něj již nejsou žádným překvapením. Pro tehdejší čtenáře gotických příběhů však zcela jistě jejich výskyt nebyl něčím běžným, a proto mohly tyto romány tamější společnost šokovat daleko více, než dnes.

Postavy gotických příběhů pociťují odcizení a nemají kontrolu nad svými tužbami. Řídí se jak rozumem, tak svou touhou, mají prvky narcismu, stejně jako sebeúcty a rozumného, odpovědného chování. V příbězích má důležitou funkci příroda, která je divoká a nespoutaná. Vědecké teorie a technologické inovace často slouží jako prostředky lidského odcizení. To nabízí celý seznam prostředků, jak vyjádřit strach v gotické próze devatenáctého století.³

Za první gotický román lze považovat *Otrantský zámek* od Horace Walpola z roku 1764. Samo místo a jeho okolí, v tomto případě gotický zámek, vede boj proti hlavní postavě díla, představované záporným hrdinou, podléhajícím svým neřestem.⁴ Na Walpolovu tradici navázala spisovatelka Clara Reevová, dávala však větší důraz na psychologii postav a zdůrazňovala problém jejich postupného přiklání ke zlu. Ann Radcliffová, autorka románu *Záhady Udolfa* (*The Mysteries of Udolpho*, 1794), začala užívat funkci architektury ve svých dílech rozdílným způsobem. Oproti dřívějším autorům zde Radcliffová začíná architekturu zobrazovat jako prostor, který hrdinové využívají ke konání zla.⁵

Dílo spadající do stejného žánru, *Frankenstein* (1818) Mary Shelleyové, obsahuje nadpřirozené prvky, ale kromě nich se v tomto díle objevují i sociální aspekty, týkající se Frankensteinova monstra. Monstrum totiž nesymbolizuje pouze selhání vědecké, ale také selhání sociální.⁶

³ BOTTING, Fred. *Gothic*. London: Routledge, 2004, s. 12.

⁴ HRBATA, Zdeněk a Martin PROCHÁZKA. *Romantismus a romantismy: pojmy, proudy, kontexty*. Praha: Karolinum, 2005, s. 138.

⁵ HRBATA, Zdeněk a Martin PROCHÁZKA. *Romantismus a romantismy: pojmy, proudy, kontexty*. Praha: Karolinum, 2005, s. 142-143.

⁶ HRBATA, Zdeněk a Martin PROCHÁZKA. *Romantismus a romantismy: pojmy, proudy, kontexty*. Praha: Karolinum, 2005, s. 144.

Stephen King tento román nazývá „pomalým a upovídáným melodramatem“. Frankensteinovo monstrum je, oproti zobrazení ve filmových adaptacích, které později vznikly, racionální bytost mluvící vznešeným jazykem. Oproti filmovým adaptacím se v románu také takřka nevyskytují násilné scény.⁷

Podtitul románu zní *Moderní Prometheus (The Modern Prometheus)*, a tímto označením je myšlen samotný Viktor Frankenstein, stvořitel monstra. Nejsuggestivnější styl autorka užívá při popisu vytváření netvora, skládajícího se z mnoha dílů. V pasážích popisujících vykrádání hrobů autorka popisuje nepředstavitelnou hrůzu.⁸

King neobdivuje Shelleyovou jakožto autorku emocionální prózy, její přínos vidí v pasážích, kde se na Harvardu diskutuje o tom, zda je vhodné, aby mělo Frankensteinovo monstrum družku, či ne. Nejlepší je podle něj autorka v oblasti čistých idejí.⁹

Zajímavý je vznik samotného díla. Mary Shelleyová ho vytvořila v okolí Ženevského jezera. U jezera byla se svým manželem Percym B. Shelleyem, lordem Byronem a Johnem Polidorim. U příležitosti tohoto setkání se všichni přítomní domluvili, že se každý z nich pokusí vymyslet jeden duchařský příběh. Díky této společnosti nevznikl pouze *Frankenstein*, ale dalšími texty byly „Zabijáci“ od Percyho Shelleyho, povídka „Pohřeb“ od lorda Byrona a také povídka „Upír“ („The Vampire“, 1816) od Johna Polidoriho. Polidori svou povídku později rozvedl do podoby románu, který byl velmi úspěšný. Právě tato povídka má určitou spojitost s dílem významným pro Kingovu tvorbu, Stokerovým *Draculou* (1897). Přestože je *Dracula* oproti Polidoriho *Upírovi* velmi odlišné dílo, je zřejmé, že Stoker o existenci díla, ve kterém se vyskytuje postava upíra, věděl. Stephen King se navíc domnívá, že Bram Stoker o Polidoriho románu nejen věděl, ale dokonce se jím nechal inspirovat k napsání tohoto významného díla.¹⁰

Aspekt, který Stephen King na Stokerově díle velmi oceňuje, je práce se zlem. Zlo se totiž během celého příběhu v knize takřka nevyskytuje. Postava hraběte se

⁷ KING, Stephen. *Danse macabre: svět hororu*. Praha: Beta, 2017, s. 84.

⁸ KING, Stephen. *Danse macabre: svět hororu*. Praha: Beta, 2017, s. 85.

⁹ KING, Stephen. *Danse macabre: svět hororu*. Praha: Beta, 2017, s. 91.

¹⁰ KING, Stephen. *Danse macabre: svět hororu*. Praha: Beta, 2017, s. 93-94.

objevuje během prvních čtyř kapitol a poté mizí. Tento trik je v anglické literatuře něco zcela výjimečného.¹¹ Dracula, o kterém román pojednává, tedy není v centru dění celou dobu, jak by se mohlo očekávat. Tím, že se v knize na začátku objevuje častěji, může nastat dojem, že se může objevit kdykoliv znovu. Čtenáři o jeho existenci vědí a jsou si také vědomi jeho možného neočekávatelného návratu. Soudě podle názvu knihy, čtenáře nejspíše nenapadne, že by postava mohla být opomenuta, přestože aktuálně není terčem pozornosti. To, že se někde vyskytuje a my nejsme přesně schopni určit jeho polohu, je zjevná existence skrytého zla ve Stokerově díle.

Bram Stoker také pracuje s konceptem vnitřního zla. V díle je ztělesňováno šíleným panem Renfieldem, který představuje další zdroj vampyrismu, jímž je kanibalismus. Přestože pan Renfield má vliv na děj tím, že zprostředkuje hraběti, aby se dostal do nového prostředí, Stephen King se nedomnívá, že by byl natolik významnou postavou, aby měl odpovědnost za všechny události, které následovaly. Přestože si je Stoker existence vnitřního zla vědom, v díle se vyskytuje spíše zlo vnější, vzhledem ke zvyklostem doby, ve které autor píše.¹²

1.2 Americký gotický román

Americká gotická literatura se vyznačuje zejména iracionálním laděním. Gotická architektura je v dílech téměř opomíjena, objevuje se pouze ve formě klišé, které odkazuje k evropské gotické literatuře.¹³

Charles Brockden Brown patří mezi první autory tohoto žánru. Svá díla umístil do amerického prostředí.¹⁴ V díle „Náměsíčnost“ („Somnambulism“), jedné z prvních Brownových povídek, se objevuje postava, která se jeví v různých situacích povahově zcela rozdílná. Brown toto rozštěpení podtrhuje dvěma prostředími, která postavu dále rozlišují. Motiv dvojnictví se vyskytuje také u Edgara Allana Poea.¹⁵

¹¹ KING, Stephen. *Danse macabre: svět hororu*. Praha: Beta, 2017, s. 96.

¹² KING, Stephen. *Danse macabre: svět hororu*. Praha: Beta, 2017, s. 97.

¹³ HRBATA, Zdeněk a Martin PROCHÁZKA. *Romantismus a romantismy: pojmy, proudy, kontexty*. Praha: Karolinum, 2005, s. 151.

¹⁴ VANČURA, Zdeněk a Eva MASNEROVÁ. *Slovník spisovatelů: Spojené státy americké*. Praha: Odeon, 1979, s. 128.

¹⁵ HRBATA, Zdeněk a Martin PROCHÁZKA. *Romantismus a romantismy: pojmy, proudy, kontexty*. Praha: Karolinum, 2005, s. 151.

Hrdinové Brownových děl, v souladu se specifickou tradicí americké gotické prózy, manipulují ostatními lidmi pro dosažení svého cíle. Tento jev lze nalézt například v díle *Wieland, Americký příběh (From Wieland, or The Transformation, 1798)*. Hlavní postava, břichomluvec Carwin, se snaží škodit idylické americké rodině, které závidí. Členové rodiny plán neodhalí a nechávají se manipulovat jeho břichomluveckými schopnostmi.¹⁶

Mezi autory, kteří byli ovlivněni Brownovým dílem, patří Hawthorne, Melville a Poe.¹⁷

1.2.1 Edgar Allan Poe

Edgar Allan Poe ve svém díle užívá groteska pro dosažení specifické atmosféry. V jeho díle je také využito technologických vynálezů pro dosažení hrůzy. To je zřejmé například v povídce „Jáma a kyvadlo“ („The Pit and The Pendulum“, 1841).¹⁸ Dílo E. A. Poea je pro Kinga nejen zásadní inspirací. King ho uvádí jako jednoho z autorů, kteří ho dovedou vyděsit. Konkrétně se jedná o povídku „Zrádné srdce“ („The Tell-Tale Heart“, 1843). Svůj obdiv k autorovi King vyznává ve své krátké úvaze „Geniálnost Zrádného srdce“ („The Genius of The Tell-Tale Heart“) vztahující se právě ke zmiňované povídce.¹⁹

Edgar Allan Poe se narodil roku 1849 v Baltimoru. Podobně jako King pocházel z chudých podmínek. Poeova matka zemřela v době, kdy byly Poeovi pouhé dva roky. Vzhledem k tomu, že matku autorův otec opustil, nemohl se o mladého Edgara starat žádný rodinný příslušník. Po smrti matky Poea vychovávají manželé Allanovi. Později Poe nastupuje na univerzitu, kterou však musí brzy opustit, protože pan Allan nechce za Poea platit dluhy. Edgar se rozhodne nastoupit do armády a zároveň si přivydělává

¹⁶ HRBATA, Zdeněk a Martin PROCHÁZKA. *Romantismus a romantismy: pojmy, proudy, kontexty*. Praha: Karolinum, 2005, s. 150.

¹⁷ VANČURA, Zdeněk a Eva MASNEROVÁ. *Slovník spisovatelů: Spojené státy americké*. Praha: Odeon, 1979, s. 128.

¹⁸ HRBATA, Zdeněk a Martin PROCHÁZKA. *Romantismus a romantismy: pojmy, proudy, kontexty*. Praha: Karolinum, 2005, s. 152.

¹⁹ BLOCK, Lawrence, CONNELLY, Michael, ed. *V mistrově stínu*. Přeložil Vítězslav NEZVAL. V Praze: XYZ, 2010, s. 192-193.

psaním povídek, které jsou vydávány pod pseudonymem E. A. Perry. Poté se živil jako redaktor, avšak nadále má finanční problémy.²⁰

Autorova významná báseň „Havran“ („The Raven“) vychází na počátku roku 1845 časopisecky. Poe nadále pracuje v redakci, ale jeho potíže se nelepšují, přičemž kromě finančních problémů se přidávají ještě zdravotní. Poe trpí psychickými i fyzickými problémy a roku 1849 za záhadných okolností umírá.²¹

Poeovo literární dílo se vyznačuje děsivými tématy, mezi kterými nechybí vraždy a motivy krve. Poe předpokládal, že takové dílo se může velmi dobře prodávat, a na své, již svým obsahem kontroverzní texty, se snažil poukazovat různými mystifikacemi. Například v případě povídky „Senzace s balonem“ („The Balloon-Hoax“, 1844) se Poe snažil předstírat, že se jedná o skutečnou událost. Nápad to byl velmi vydařený, neboť poptávka po senzaci byla tak vysoká, že se na všechny zájemce, čekající ve frontě, nedostalo.²²

Těžko lze odhadnout, co činí Poeovy příběhy tak výjimečné. Vzhledem k tomu, že strašidelné příběhy tu byly již před Poem, autor nepřichází v rámci tématu s ničím novým. Poe však své příběhy dostává na zcela novou literární úroveň. Přímo navazuje na gotickou literaturu a zároveň ji přepracovává. Svá přepracovaná díla nazývá arabesky a vyznačují se vysokou úrovní. Postavy v arabeskách obvykle zažívají děs. Jedná se o specifický typ hrůzy, pramenící z nitra samotných protagonistů. Hrdinové často balancují na hranici šílenství.²³

1.2.2 Howard Phillips Lovecraft

Dalším Kingovým vzorem byl Howard Phillips Lovecraft. Lovecraft velmi rád četl a orientoval se v soudobé literatuře. Nejvíce ho zaujaly strašidelné a morbidní příběhy. Také znal gotický román včetně jeho typických aspektů, jakými jsou staré hrady, krvácející jeptišky či upsání se ďáblu. Důležitými vzory pro něj byli nicméně jeho

²⁰ VANČURA, Zdeněk a Eva MASNEROVÁ. *Slovník spisovatelů: Spojené státy americké*. Praha: Odeon, 1979, s. 525-526.

²¹ VANČURA, Zdeněk a Eva MASNEROVÁ. *Slovník spisovatelů: Spojené státy americké*. Praha: Odeon, 1979, s. 527.

²² OLIVERIUSOVÁ, Eva. *Dějiny anglické literatury*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, s. 12.

²³ OLIVERIUSOVÁ, Eva. *Dějiny anglické literatury*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988, s. 13-15.

současníci. Mezi ně patřili například Arthur Machen či Algernon Blackwood. Největším vzorem byl však samotný Edgar Allan Poe, kterého velmi obdivoval.²⁴

Lovecraft se narodil v Providence roku 1890. Během jeho života mu byly knižně vydány pouze dvě sbírky. Posmrtně byl znovuobjeven a uznáván svými fanoušky. V jeho příbězích se odráží Poeův gotický romantismus i první prvky science fiction.²⁵

Inovativní bylo u Lovecrafta přesunutí hrůzy z nadpřirozena do hrůzy z vesmíru. Vymyslel nový typ hororu a vyprávění je zde rozvíjeno zcela novými způsoby.²⁶

Sám H. P. Lovecraft tvrdil, že strach je nejsilnější a i nejstarší emocí vůbec. A tím úplně nejsilnějším strachem podle něj byl strach z neznáma. Na základě tohoto názoru přisuzoval děsivým příběhům zásadní důležitost. Dodává však, že pro prožití této literatury je třeba představivosti, kterou všichni lidé neoplyvají. Domnívá se, že je to způsobeno každodenní rutinou, ve které jsou častější všední pocity, než pocity vyskytující se v tomto typu literatury, což uvádí jako důvod, proč příběhy s běžnými, všedními emocemi vyhovují většinovému vkusu. Dle Lovecrafta jsou negativní pocity, pocity nebezpečí a podobné prožitky zachyceny již v lidovém folkloru. Každý nový svět může být díky pocitu neznáma spojen s pocitem strachu.²⁷

Děs je v Lovecraftově díle navozován představou vzdáleného vesmíru, včetně zde vyskytujících se mimozemských bytostí. Jeho dílo otevírá nové světy a dimenze, které se vyskytují mimo naši realitu. Autor však tento typ zobrazení hrůzy rozvíjí postupně. Rozhodně se u něj neobjevuje ihned. V prvních povídkách vesmírné prvky nejsou, později se vyskytují v menší míře a plně se rozvinou v povídce „Volání Cthulhu“ („The Call of Cthulhu“, 1928).²⁸

H. P. Lovecraft vytvořil systém bytostí mimozemského původu. Tito mimozemští bohové mají vlastní hierarchii. Dělí se na starší bohy, bohy Země a nejvyšší bohy. Tato hierarchie bytostí se jako celek označuje mýtus Cthulhu. Většina

²⁴ LOVECRAFT, Howard. *Hrobka: příběhy a vize z let 1917-1920*. Praha: Plus, 2010, s. 208.

²⁵ VANČURA, Zdeněk a Eva MASNEROVÁ. *Slovník spisovatelů: Spojené státy americké*. Praha: Odeon, 1979, s. 422.

²⁶ LOVECRAFT, Howard. *Měsíční močál: příběhy a sny z let 1921-1925*. Praha: Plus, 2011, s. 322.

²⁷ LOVECRAFT, Howard. *Šepot ve tmě a jiné hrůzostrašné příběhy*. Praha: Mladá fronta, 1992, s. 9.

²⁸ LOVECRAFT, Howard. *Měsíční močál: příběhy a sny z let 1921-1925*. Praha: Plus, 2011, s. 323.

ze zmiňovaných bytostí se chová k lidem nepřátelsky. Pokud se nechovají nepřátelsky, zachovávají lhostejnost.²⁹

Setkání s H. P. Lovecraftem znamenalo pro Stephen Kinga první setkání s temnou fantastikou. Velký dojem na Kinga udělal fakt, že Lovecraft bral své dílo velmi vážně. Stephen King tuto skutečnost cítil například v povídkách „Krysy ve zdech“ („The Rats in the Walls“, 1924), nebo „Pickmanův model“ („Pickman’s Model“, 1927). Z díla byla cítit vážnost a autor nevyužíval ironie.³⁰

Z díla Edgara Allana Poea i Howarda Phillipse Lovecrafta vidíme, že pro Stephen Kinga mohli dokonale sloužit jako cenná inspirace. Jejich fantazie a vize byly pro svou dobu něco zcela nového a překvapivého. Je zřejmé, že díla těchto autorů jsou schopna ovlivňovat čtenáře a spisovatele i dnes, stejně jako tomu bylo právě v případě Kinga. Ať už se jedná o různé nadpřirozené motivy s důrazem na psychologično postav, vyskytujících se v díle E. A. Poea, či o vesmírné vize monster a specifickou atmosféru, jako je u H. P. Lovecrafta. King, který byl s uvedenou literaturou důvěrně seznámen, a měla na něj vliv, dokázal na tyto příběhy tematicky nejen dokonale navázat, ale i posunout svoji tvorbu dál, tudíž jeho dílo působí originálně.

²⁹ LOVECRAFT, Howard. *Měsíční močál: příběhy a sny z let 1921-1925*. Praha: Plus, 2011, s. 325-326.

³⁰ KING, Stephen. *Danse macabre: svět hororu*. Praha: Beta, 2017. s. 128.

2 Život Kinga s důrazem na události ovlivňující jeho tvorbu

Tato část bude obsahovat popis Kingova života s důrazem na nejvýznamnější faktory, které ovlivnily spisovatelovu tvorbu či jeho tvorbu stále ovlivňují. Přestože bude popis životopisného rázu, nejedná se o životopis v pravém slova smyslu, jelikož bude zaměřen hlavně na milníky v autorově životě, které mají souvislost s jeho dílem. V popisu se tedy budou vyskytovat některé události, které se z hlediska celkového spisovatelova života nemusí jevit jako důležité, na utváření autorovy osobnosti nemusely mít velký vliv, ale měly zásadní vliv na jeho tvorbu. Naopak některé události, zejména osobního rázu, mohou být v tomto popisu vynechány, protože nemají přímou souvislost s autorovým dílem.

Stephen King, celým jménem Stephen Edwin King, se narodil roku 1947, v Portlandu, v Maine. Je synem Ruth Kingové a Donalda Kinga. Když byl Stephen ještě malé dítě, opustil ho otec, který náhle odešel od jeho matky. King si neustále pokládal otázku: „Proč?“, přičemž na ni nikdy nenalezl odpověď. Strach se tedy u Kinga objevil již jako u malého dítěte. Opuštění otcem pro něj znamenalo něco jako dětskou noční můru.³¹

Již zde tedy mladý Stephen zažil emoci, jež se line téměř celým jeho literárním dílem: strach, mnohdy iracionální, bez zjevné příčiny. A stejně, jako si King kladl neustále otázky, tak i hrdinové v jeho dílech velmi často tápou, ptají se a odpověď nenacházejí.

Poznamenání odchodem otce je zjevné zejména v Kingových prvních dílech. Patří mezi ně *Carrie* (1974), *Osvícení* (*The Shining*, 1977) či *Žhářka* (*Firestarter*, 1980). Strach z odchodu jednoho z rodičů se vyskytuje ve všech ze zmiňovaných děl. A protože dopady opuštění prožíval King velmi intenzivně, vyskytuje se tento jev v jeho literární tvorbě často.³²

³¹ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 41.

³² BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 41.

Poté, co Kingův otec odešel, věci, které po sobě zanechal, byly uschovány do krabic a uloženy v podkroví u Stephenovy tety Ethelen a jejího manžela Orena, kteří bydleli nedaleko, ve stejné ulici.³³ Když Stephen později tyto krabice prozkoumával, objevil tam, kromě jiného, knihy od H. P. Lovecrafta. Jednalo se o Stephenovo úplně první setkání s tímto spisovatelem. Knihy na něj hluboce zapůsobily a velmi ho ovlivnily v jeho budoucím směřování.³⁴ Setkání s budoucím vzorem bylo tedy paradoxně skutečně díky Stephenovu otci.

Další knihy Stephen dostal po zesulé tetině známé. Celkově obdržel velké množství knih, bylo jich kolem dvou set. Vystavoval si je kolem stěn celého pokoje, jelikož neměl knihovnu. Jednalo se o podobný druh knih, znovu se mezi nimi objevovala díla od H. P. Lovecrafta. King se velmi inspiroval Lovecraftovou specifickou atmosférou, atmosférou Nové Anglie. Později se ji pokusil přenést do svých děl.³⁵

Velký vliv na Kingovu budoucí tvorbu nastal ještě v době, když byl Stephen velmi mladý. Protože byl velkou část první třídy nemocný, musel hodně času proležet doma, kde měl velké množství komiksů a byl jimi okouzlen. Jeho matka navíc Stephenovi a jeho bratrovi velké množství knih předčítala. Bylo tomu tak od Kingových šesti do deseti let. Jednalo se zejména o knihy z řady Classics Illustrated. Byla to klasická díla v komiksově podobě. Stephen se díky tomu seznámil s díly, jako je například *Ivanhoe* (1819), *Hrabě Monte Christo* (*Le comte de Monte-Cristo*, 1844) či *Bílá velryba* (*Moby-Dick; or, The Whale*, 1851).³⁶

Nadšení z příběhů se tedy dostavilo již ve velmi mladém věku a je zřejmé, že mělo na Kinga velký vliv. Obklopení příběhy od raného dětství mohlo dokonale rozvíjet autorovu fantazii, která se později ještě více rozvinula.

Komiksy, které King četl, ho navíc natolik nadchly, že se je rozhodl přepisovat. Matka jeho tvorbu chválila, ale doporučila mu, aby napsal něco vlastního. King se tedy

³³ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 42.

³⁴ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 43.

³⁵ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 67.

³⁶ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 50.

poprvé v životě pustil do vlastní tvorby a napsal příběh o králíčkovi. Matka mu příběh pochválila a Stephen byl její pochvalou nesmírně nadšen. Stephenovi v té době bylo pouze sedm let a povzbuzení od matky pro něj mnoho znamenalo. Dalším důležitým okamžikem bylo, když Stephen dostal svůj vlastní psací stroj. V té době mu bylo dvanáct let.³⁷

Později King rozesílal své povídky do různých časopisů. Přišlo mu obrovské množství odmítnutí. King si všechna odmítnutí schovával a napichoval na hřebík ve svém pokoji. Po nějaké době hřebík spadl a King svá odmítnutí spočítal. Napočítal jich přes sto padesát.³⁸

Další významnou etapou v životě Stephena Kinga bylo jeho studium na Mainské univerzitě. Vzhledem k tomu, že je Stephen jejím významným absolventem, dodnes má na univerzitu velký vliv. V době studia tam vydával sloupek, který se jmenoval „Popelářský vůz.“ Sloupek byl populární a jeho obsahem byly například recenze filmů či rockové hudby.³⁹

Velké ovlivnění Kinga nastalo poté, co se na univerzitě seznámil s dílem Steinbecka a Faulknera. King je dokonce sběratelem prvních vydání knih Faulknera. Předmět, kde k seznámení s těmito autory došlo, byl moderní americká literatura.⁴⁰

Doba, kterou King strávil na mainské univerzitě, mu velmi prospěla. Stephen se na ní toho mnoho naučil, získal přehled o literatuře, a navíc během těchto let začala být jeho tvorba vážně přijímána. Univerzita mu dodala sebejistotu i nové schopnosti. Díky jeho tamnímu pobytu má k němu hodně lidí osobní vztah. King je s obyvateli města Maine určitým způsobem spjatý.⁴¹

Po dokončení studia měl Stephen se svou ženou Tabithou finanční problémy. Jeho práce v prádelně nebyla dobře placená. Nedlouho poté dokončila své studium

³⁷ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 50-51.

³⁸ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 52.

³⁹ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 78.

⁴⁰ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 79.

⁴¹ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 85.

i Tabitha, ale podobně jako Stephen nemohla najít práci ve svém oboru. Rozhodla se proto pracovat v prodejně s koblíhy.⁴² Poté se Kingovi podařilo získat práci učitele angličtiny. Jelikož měl nízký plat, přivydělával si opět v prádelně. Když měl Stephen trochu volného času, věnoval ho svému největšímu koníčku, psaní.⁴³

Ani při dvou zaměstnáních se tedy Stephen nevzdal svého snu a nadále zdokonaloval své nadání. V té době ještě nevěděl, jaký úspěch ho čeká. Absolutním zlomem bylo, když byl vydán Kingův první román, útlá knížka o dívce jménem Carrie. Stephen se o vydání dozvěděl od Tabithy. Když přicházel domů, vyběhla jeho žena ze dveří a mávala telegramem se zprávou, že *Carrie* bude vydána. Pro Kinga to byla velmi významná událost.⁴⁴ Po vydání románu *Carrie* se Stephen rozhodl koupit svůj první nový automobil. Mimo to se rodina Kingových přestěhovala do nového bytu v Bangoru, který měl čtyři pokoje.⁴⁵ Do celosvětové popularity Kingovi zbýval ještě kus cesty, avšak vydání *Carrie* byl bezesporu velký úspěch ve Stephenově kariéře spisovatele.

Od doby vydání *Carrie* napsal Stephen King mnoho úspěšných titulů, mezi něž patří například *Prokletí Salemu* (*Salem's Lot*, 1975), *Osvícení* či sbírka povídek *Noční směna* (*Night Shift*, 1978). Některé knihy napsal pod pseudonymem Richard Bachman. K těmto knihám patří tituly jako *Dlouhý pochod* (*The Long Walk*, 1979), *Běh o život* (*The Running Man*, 1982) a další.

Během psaní románu *Cujo* (1981), hororového příběhu o vraždícím bernardýnovi, trpěl Stephen King silnými závislostmi, zejména závislostí na alkoholu a na kokainu. Tvorbu zmíněného románu si Stephen takřka nepamatuje, čehož později litoval.⁴⁶ První Stephenovo setkání s drogami se odehrálo již během jeho studia na univerzitě. Vyzkoušel několik druhů drog, mezi nimi například LSD či mezkalin.⁴⁷

⁴² BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 108.

⁴³ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 110.

⁴⁴ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 134.

⁴⁵ ROGAK, Lisa. *Stephen King: mistr strachu*. V Praze: XYZ, 2010, s. 122.

⁴⁶ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 210.

⁴⁷ ROGAK, Lisa. *Stephen King: mistr strachu*. V Praze: XYZ, 2010, s. 80.

Po vydání *Cuja* popularita Stephena Kinga nadále rostla. King následně vydal několik významných knih, mezi něž patří například *Danse Macabre*, Kingova první odborná kniha, úvodní část jeho slavné ságy *Temná věž* (*The Dark Tower*) či hororové romány *Christina* (*Christine*, 1983) a *Řbitov zviřátek* (*Pet Sematary*, 1983).

Vzhledem k tomu, že obliba Kinga byla stále větší a větší, autor zažil i stinnou stránku slávy. Neustále narůstal počet fanoušků, kteří se chodili dívat na jeho sídlo. Někteří tam byli i proto, že doufali, že uvidí samotného Kinga. Kromě zvyšujícího se množství fanoušků, sledujících jeho dům, dostával King stále více dopisů, a to až do takové míry, že nebyl schopen je všechny sám přečíst. Rozhodl se proto zaměstnat několik asistentů, kteří mu s tímto obrovským množstvím dopisů pomáhali.⁴⁸ King tedy zažil to, co většina slavných lidí. Stal se veřejně známou osobností a byl velmi vyhledávaný.

Dne 19. června 1999 byl Stephen King sražen řidičem během své procházky. Dodávka mířila na kraj silnice, kudy King procházel. Stephenovi se podařilo automobilu trochu uhnout, ale dodávka ho přesto srazila. King byl po srážce v bezvědomí a musel podstoupit sérii operací.⁴⁹

Kromě zranění se Stephen trápil i užíváním návykových léků proti bolesti. Zdálo se mu nespravedlivé, že poté, co vyhrál svůj boj se závislostí, je nucen návykové látky znovu užívat.⁵⁰

Když se Stephen uzdravil, potýkal se s dalším problémem. Nabyl totiž dojmu, že nebude schopný znovu psát, pokud se psaním ihned znovu nezačne. Proto se do práce okamžitě pustil. Bohužel se mu zpočátku opravdu příliš psát nedařilo. Připadal si, jako kdyby se psaním začínal, nikoliv jako již zkušený autor. Po přibližně čtyřech dnech si své napsané věty znovu prohlédl a ke své radosti zjistil, že jsou stále smysluplné.⁵¹

⁴⁸ ROGAK, Lisa. *Stephen King: mistr strachu*. V Praze: XYZ, 2010, s. 226.

⁴⁹ ROGAK, Lisa. *Stephen King: mistr strachu*. V Praze: XYZ, 2010, s. 323.

⁵⁰ ROGAK, Lisa. *Stephen King: mistr strachu*. V Praze: XYZ, 2010, s. 326.

⁵¹ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 394.

Další zlomová událost v Kingově životě byla oproti nehodě již naštěstí pozitivní. Kingovi se splnilo nevídané, získal významnou literární cenu. Tisková zpráva National Book Foundation uvedla, že Stephen King bude oceněn medailí za význačné přispění americké literatuře za rok 2003. Tisková zpráva pochází z 15. září téhož roku a dále uvedla, že medaile bude autorovi předána na 54. ročníku Národních knižních cen. Součástí předávání byl i Kingův projev. Kromě medaile Stephen King získal i deset tisíc dolarů.⁵²

Stephen King se k obdržení medaile a ceny vyjádřil následovně: *„Je to asi to nejúžasnější, co se mi v mé spisovatelské kariéře přihodilo od té doby, co jsem roku 1973 prodal svou první knihu. Finanční odměnu vrátím National Book Foundation na podporu jejich četných výukových programů a programů aktivní literární pomoci pro děti a mladistvé po celé zemi. Medaili si odnesu a budu si ji hýčkat jako poklad po zbytek života.“*⁵³

Z Kingova vyjádření přímo číší radost a pokora ze získání této literární ceny, avšak nejen to. Je z něj zřejmá jeho dobrotivost a smysl pro pomoc organizacím s dobročinnými účely.

Stephen King je velmi plodným autorem. Mimo jiné i proto, že si uvědomuje plynutí času. Uvědomuje si, že pokud toho chce napsat co nejvíce, není času nazbyt. Dokonce se pokouší uspořádat si život tak, aby mohl psát co nejvíce. Absolutně nerozumí spisovatelům, jejichž knihy vycházejí zřídka. Přemýšlí nad tím, co tito lidé ve volném čase dělají. Když se kritici zmíní, jak je King plodným autorem, rád jim na to odpovídá, že pouze dělá svou práci. Na otázku, zda bude po osmdesátých narozeninách ještě pracovat, odpověděl, že samozřejmě ano, protože by nevěděl, co jiného dělat, jelikož psaní ho velmi naplňuje, a navíc naplňuje i jeho čtenáře.⁵⁴

Psaní je pro Kinga nejen prací, ale i zábavou a životní náplní. Kdyby přestal psát, je jisté, že by to bylo líto nejen jemu, ale i jeho věrným čtenářům, kterých je za dlouhou

⁵² BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 406.

⁵³ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 406.

⁵⁴ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 484.

autorovu kariéru velké množství. Je tedy jisté, že Kingovo intenzivní psaní přispívá k oboustranné radosti, jak jeho, tak jeho čtenářů.

Když vezmeme v úvahu všechny aspekty, které ovlivnily Kingovu literární tvorbu, nesmíme opomenout důležitost filmů. Vliv filmů je viditelný v mnohých Kingových dílech a mnoho jeho příběhů bylo zfilmováno. Provázanost knih a filmů je tedy více než zřejmá.

Poprvé Stephen Kinga vyděsil film, když byl s matkou na animovaném snímku *Bambi* (1942). Později uvedl, že Disneyho filmy jsou děsivé. Děsivý zážitek, paradoxně vytvořený animovaným filmem, Kingovu tvorbu formoval. Jeho styl psaní, tolik připomínající filmovou tvorbu, se mohl rozvinout právě z tohoto zážitku. Kingova sláva navíc není spojena pouze s jeho knihami, ale i s jeho filmy. Filmový průmysl však pracuje jiným způsobem. Není jednoduché vydat milion výtisků jedné knihy, ale na film by stejné množství diváků bylo málo. Nákladný film musí zhlédnout miliony diváků, aby měl úspěch. Pokud by si tedy koupili lístek do kina na adaptaci některé z knih pouze ti, kteří si koupili knihy, film by propadl. Stephen King je však v Hollywoodu zavedenou značkou a režiséři si jeho díla vybírají raději, než díla neznámých autorů právě proto, že se předpokládá, že jim zajistí úspěch. Kingovo jméno totiž téměř vždy zajistí filmu úspěch, jelikož příznivci jeho díla jsou velmi věrní a rádi se na film do kina dostaví. Úspěch Kingových filmů je extrémní. Vydělaly totiž již více než dvě miliardy dolarů.⁵⁵

Stephen King má na svých internetových stránkách uveden seznam povídek, které umožňuje zfilmovat studentům kinematografie. Taková možnost je u spisovatelů velmi vzácná. Zájemci si mohou vybrat jakoukoli uvedenou povídku ze zmíněného seznamu, u jiných povídek, v seznamu neuvedených, tato možnost není. Dále smí být film uveden pouze na filmových festivalech a není určen k zisku. Také musí být již před začátkem natáčení uzavřena smlouva.⁵⁶

Tímto velkorysým gestem Stephen King znovu dokazuje, jak velkým podporovatelem filmů sám je. Jeho celoživotní obliba se nejen promítla do jeho tvorby,

⁵⁵ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 494.

⁵⁶ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 495.

dokonce on sám přispívá k rozvoji nových filmů. Ať už tím, že jsou jeho díla často zfilmována, nebo právě zmíněnou podporou začínajících tvůrců.

Pro Stephen Kinga je psaní knih tou nejdůležitější činností. Není však pouze spisovatelem. Vyzkoušel si práci scénáristy, asistenta režie, a v jednom případě dokonce i režiséra. Jednalo se o film *Vzpouřa strojů* (*Maximum Overdrive*, 1986). Bill Thompson, Kingův redaktor, o něm jednou prohlásil, že má v hlavě filmovou promítačku. King s tímto tvrzením souhlasil a dodal, že při psaní scén vždy přesně ví, jak mají vypadat. Ve svých knižních příbězích se King na svět dívá očima svých postav, což je důvodem, proč jeho literární hrdinové nejsou příliš popisováni.⁵⁷

S filmy je spojen i jeden Kingův zážitek, který by se dal nazvat, když ne přímo výjimečným, tak alespoň velmi vzácným a zvláštním u spisovatele zabývajícího se hororovým žánrem. Událost pochází z období, kdy byl King sražen řidičem dodávky. V nemocnici sledoval společně se svým synem hororový snímek *Záhada Blair Witch* (*The Blair Witch Project*, 1999). V průběhu filmu King syna poprosil, aby televizi vypnul. Bylo to nejspíš poprvé, kdy se rozhodl vypnout nějaký hororový film v polovině proto, že byl příliš vystrašený.⁵⁸

Na uvedené situaci je jednoznačně vidět fakt, že filmy jsou schopny diváka vyděsit, podobně jako umí knihy děsit své čtenáře. Dokonce i známý autor hororů, Stephen King, zažil situaci, kdy byl filmem vyděšen tak, že ho nebyl schopen v dané chvíli sledovat.

S filmy se pojí ještě jedna situace, která Kinga také formovala. Odehrála se mnoho let před zmíněným sledováním *Záhady Blair Witch*. King v té době slavil v kině své desáté narozeniny. Bylo odpoledne, v říjnu roku 1957. Stephen King tvrdí, že toho dne ucítil poprvé skutečný děs. Uvádí, že tento děs byl jiný, než démoni jeho nitra. Film, promítaný toho dne v kině, je dodnes Kingův oblíbený snímek. Jmenuje se *UFO útočí* (*Earth vs. the Flying Saucers*, 1956). Stephen King dále zmiňuje, že je příhodné,

⁵⁷ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 496.

⁵⁸ KING, Stephen. *Danse macabre: svět hororu*. Praha: Beta, 2017, s. 13.

že na jeho narozeniny byl promítán právě tento snímek a ne například western, jak bylo v té době zvykem.⁵⁹

Tato shoda náhod, která se v den Kingových prvních kulatin odehrála, nejspíše poznamenala vývoj jeho pozdějších literárních děl. Snímek a celý zážitek si Stephen King patrně velmi dobře uchoval ve své paměti, vzhledem k faktu, že jej stále řadí mezi svá oblíbená díla. I zdánlivě nesouvisející události, jako je promítání tohoto filmu, mohou tedy mít za následek ovlivnění autorovy tvorby, nebo alespoň zalíbení v daném žánru.

⁵⁹ KING, Stephen. *Danse macabre: svět hororu*. Praha: Beta, 2017, s. 37.

3 Analýza zla a strachu ve vybraných dílech Stephena Kinga

Následující část mé práce se zabývá různými formami zla, které se vyskytují v Kingově díle. Zlo v autorově díle nabývá mnoha různých podob. Někdy je zjevné, někdy je původce zla zpočátku neznámý. Lze říci, že v Kingových románech, novelách a povídkách se to různými původci zla jen hemží.

Tito původci zla budou rozděleni do následujících kategorií: nadpřirozeno, stroje, zvířata, prostor, náboženský fanatismus a lidé. Každá kategorie bude popsána, budou zdůrazněny její typické rysy, a dále budou uvedeny konkrétní příklady výskytu dané kategorie v díle Stephena Kinga. Některé kategorie se vzájemně překrývají, tudíž jedno autorovo dílo nemusí spadat jen do jedné z nich, ale může se vyskytnout v několika.

3.1 Nadpřirozeno

První rozebíranou a zároveň významnou a v autorově díle hojně se vyskytující kategorií je nadpřirozeno. Nadpřirozeno má mnoho podob, a proto se i v těchto příbězích vyskytuje v různých významových kontextech. Ať už jsou to telekinetické schopnosti dívky Carrie ve stejnojmenném románu, zombie ve *Řbitovu zvířátek* či chapadlovitá monstra v novele *Mlha (Skeleton Crew, 1985)*. Kategorii nadpřirozena bych rád podrobněji rozebral s pomocí několika následujících příkladů.

3.1.1 *Carrie* (1974)

Prvním příkladem je Kingův debutový román *Carrie* z roku 1974. Příběh pojednává o studentce Carrie Whiteové, která zjistí, že má nadpřirozené schopnosti. Přestože hlavní hrdinka není zápornou postavou, v konečném důsledku je to právě ona, jejímž prostřednictvím se projevuje zlo. Původcem a zdrojem tohoto zla je šikana. King zde proniká do psychologie postav, sděluje nám, co si tyto postavy myslí, jak se cítí a jak se chovají, a na základě toho spřádá příběh, který spěje k neodvratitelné tragédii. V románu se zlo vyskytuje v mnoha rozličných podobách, jediný nadpřirozený prvek je však právě v postavě šikanované titulní hrdinky. Román zobrazuje vnitřní napětí hlavní

hrdinky v těžkých krizových situacích, kterým je vystavována, a její silné paranormální schopnosti posléze probuzené.

Carrie Whiteová prožívá ve svém životě těžké chvíle z několika důvodů. Prvním z nich je silně věřící matka, která ji vychovává k náboženskému fanatismu a krutě trestá cokoli, co není s tímto cílem v souladu. Dalším důvodem je i fakt, že Carrie je šikanována svými spolužáky. To se děje právě z opačného důvodu, kvůli silné víře, jelikož Carrie se často modlí. Problémem je i vzhled hrdinky: její malé sebevědomí, podporované chováním matky i jejích spolužáků vede k tomu, že si nepřipadá hezká a nosí staromódní oblečení. Carrriiny telekinetické schopnosti se probouzejí k životu právě na základě stresu z těchto zmíněných faktorů. Přestože je v příběhu uvedeno, že Carrie použila své schopnosti již dříve, konkrétně ve svých třech letech, kdy seslala kamení na rodinný dům po hádce s matkou, znovu se objevují až v jejích šestnácti letech. Při velmi stresové situaci, kdy hrdinka dostane svou první menstruaci a ostatní dívky se jí posmívají a ubližují jí, se Carrriiny schopnosti začínají rozvíjet. Carrie si posléze uvědomí, čeho je schopna.

Agresivní chování její matky, Margaret Whiteové, bezesporu probouzelo Carrinu destruktivní schopnost k životu. V průběhu románu se chování Margaret Whiteové nemění a její fanatičnost neustupuje. Terorizuje svou dceru a za každou věc, která je dle jejího vnímání světa hříchem, ji nepřiměřeně trestá. Zavírá ji do komory na několik hodin a nechce ji pustit. Náznak strachu se u Margaret Whiteové objeví pouze v momentě, kdy jí Carrie pohrozí svými schopnostmi. Ty se Carrie postupně pokouší ovládat vědomě a částečně se jí to daří. V následující ukázce vidíme, jak se její vnitřní síla projevuje.

„The bureau rose into the air, trembled for a moment and then rose until it nearly touched the ceiling. She lowered it. Lifted it. Lowered it. Now the bed, complete with her weight. Up. Down. Up. Down. Just like an elevator.“⁶⁰

Další konflikt mezi Carríí a její matkou nastane, když se Carrie rozhodne jít na maturitní ples, kam byla pozvána svým spolužákem Tommym. Pozvání od něj vůbec nečekala, a proto byla natolik nadšená, že si návštěvu maturitního plesu i přes silnou

⁶⁰ KING, Stephen. *Carrie*. Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 90.

matčinu nevůli prosadila. Margaret se však snaží dceru od plesu odradit různými prostředky, dokonce si začne sama fyzicky ubližovat.

Maturitní ples je, vzhledem k Tommyho nečekanému pozvání, událost, na kterou se Carrie velmi upíná. Nechce si ji nechat nikým vzít, a tak se kvůli tomu i silněji vzepře své matce. Přeje si vypadat dobře a tento sen se jí i plní: „*Finally, helpless, she said: ‘Do you like me?’ He said: ‘You’re beautiful.’ She was.*“⁶¹

Když vezmeme v úvahu Carrieino lpění na maturitním plese, závěrečný zvrát v příběhu nám dává větší smysl. Žert, který si na Carrie připravili její spolužáci, byl takzvanou „poslední kapkou“.

V průběhu večera probíhala volba krále a královny maturitního plesu. Tommy Ross a Carrie Whiteová překvapivě vyhráli. Kráčeli na podium. V tu dobu ovšem Chris, Carrieina spolužačka, společně se svým přítelem, svrhla na dvojici nádobu plnou prasečí krve. To odstartovalo Carrieinu touhu zabít. Tato událost, pro Carrie nesmírně traumatizující, v ní probudila nečekaně silné zlo. Její telekinetické schopnosti se nikdy dříve neprobudily k životu v takové míře.

Krev, kterou byla titulní hrdinka polita, jí připomněla, co se jí stalo ve sprchách, když se jí dívky posmívaly kvůli menstruaci. Navíc si všimla, že se jí účastníci plesu smějí. To ještě posílilo zmiňované zlo a její touhu po pomstě. Zpočátku se sice Carrie rozhodla z plesu utéci, ale brzy změnila názor: „*It was time to teach them a lesson. Time to show them a thing or two. She giggled hysterically.*“⁶² Carrie si najednou uvědomila svou moc, svou sílu. Uvěznila všechny lidi, nacházející se v sále, tak, že nemohli otevřít dveře. Podařilo se jí spustit postřikovače, které začaly stříkat po celém sále. Dále díky svým telekinetickým schopnostem dokázala rozbít několik světel. Rozhodla se všechny lidi zničit. Později se rozhodla pokračovat ještě ve městě. Zničila čerpací stanici a vraždila utíkající lidi pomocí drátů s vysokým napětím.

Nakonec se Carrie vrací domů. Zde na ni čeká její matka s úmyslem ji zabít. Carrie však v tomto případě plánuje to samé. Margaret sděluje dceři, že je samotný ďábel, že vznikla díky hříchu a že se jí již dvakrát pokusila zabít, ale nikdy to

⁶¹ KING, Stephen. *Carrie*. Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 125.

⁶² KING, Stephen. *Carrie*. Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 184.

nedokončila. Nyní se o to hodlá pokusit potřetí. Carrie matku prosí o pomoc. Cítí, že jejich touha se navzájem zabít není správná. Když však Carrie poklekne, matka na ni zaútočí (zabodne jí nůž do ramene). Carrie se poté rozhodne pomocí svých schopností své matce zastavit tlukot srdce a Margaretino srdce se pomalu zpomaluje, až se zastaví úplně. Carrie se později ještě rozhodne zabít spolužačku Chris a jejího přítele v autě. Poté unavená leží venku na zemi, kde k ní přichází Sue, jedna z jejích spolužaček, které se podaří na Carrie napojit. Sue cítí Carrieinu lítost nad smrtí její matky a vnímá, jak Carrie pomalu umírá.

Carrie Whiteová je postavou, která se vyznačuje silnou dvojznačností. Přestože je kladnou titulní hrdinkou, je to právě ona, kdo nejvíce projeví ničivou sílu. Pokud však přihlídneme k jejímu osudu, je otázkou, jestli odpovědnost za spáchané zlo nese skutečně ona, nebo jestli zlo v ní skryté nebylo probuzeno jejím okolím a těžkými životními situacemi, ve kterých se nacházela. Carrie se totiž opakovaně dostává do situací, ve kterých je jí ubližováno a za které ani v nejmenším nemůže. Carrie je svým okolím tedy takto nedobrovolně utvářena.

Dále je v knize motiv nadpřirozených schopností, které dívka neumí zcela ovládat. Zde je těžké odhadnout, zda Carrie využila svých schopností, aby se pomstila, zda tedy činila zlo vědomě, nebo zda byla svými schopnostmi pohlcena a ovládána, a tudíž neztratila kontrolu nad sebou samou. Carrie Whiteová je však v každém případě tragickým charakterem. Její celý život je náročný, těžký, pomalu ústící v katastrofu. Patologický vztah mezi Carrie a její matkou lze částečně přirovnat k poutu mezi Frankensteinem Mary Shelleyové a jeho výtvozem – obludou. V obou případech odmítnutí nejbližším člověkem vede ke ztrátě identity a z opuštěného „dítěte“ se stává zranitelná oběť, vydaná napospas netolerantnímu a agresivnímu okolí. V obou případech násilí a nenávist probudí v oběti její vlastní schopnost agrese. A v obou případech autoři využívají tradičního gotického motivu dvojnickví a vzájemného pronásledování, které vede ke smrti obou protagonistek.

3.1.2 *Řbitov zvířátek (Pet Sematary, 1983)*

Další nadpřirozené motivy lze najít v díle *Řbitov zvířátek*. Jeden z nejděsivějších románů Stephena Kinga byl vydán v roce 1983. Motiv nadpřirozena je zde obsažen

v charakteristice prostoru, pohřebiště kmene Mikmaků. To se nachází vedle Řbitova zvířátek, místa, kde děti ve stejnojmenném románu pohřbívaly své zesnulé domácí mazlíčky. Tajemné pohřebiště má totiž silnou moc. Je schopno oživovat mrtvé a navracet je zpět k životu. Mrtvá zvířata, která tam jsou pohřbena, ožívají a vracejí se, nejsou však stejná, jako předtím. Jejich charakteristika se mění, protože si s sebou přinášejí zlo z Mikmackého pohřebiště.

Toto pohřebiště je schopno kromě zemřelých zvířat oživit i zesnulé lidi. Oživení má však zcela stejný průběh, jako v případě zvířat: lidé se také navždy a nenávratně změní. Také je pohlty zlo, pocházející z pohřebiště, stejně jako v případě zvířat. U lidí je to však o mnoho nebezpečnější, protože oproti zvířatům mají větší schopnosti. Jsou jim zachovány některé lidské vlastnosti, jako je například mluva a přemýšlení, ale jejich povaha není ani zdaleka stejná, je prodchnutá zlem, které určuje jejich chování. Podobnou myšlenku lze najít v příběhu „Circe’s Palace“ (1853) Nathaniela Hawthornea.

Zvířata i lidé oživení pomocí pohřebiště v uvedeném románu mají velmi blízko k charakteristice zombie a autor tak rozvíjí i tento hororový motiv.

Okrajově se v příběhu vyskytuje ještě další nadpřirozený prvek, mytický démon Wendigo. Ten je ale spíše pouze zmíněn a nemá zde aktivní roli. Odkazem k jeho existenci je však dokreslována stísněující atmosféra románu.

3.1.3 „1408“ (1999)

V povídce „1408“ nadpřirozeno také hraje významnou roli. Příběh vypráví o spisovateli jménem Mike Enslin, který navštěvuje hotely, v nichž údajně straší. Jeho skeptický pohled na danou problematiku se značně změní poté, co navštíví hotel Dolphin a jeho nechvalně proslulý pokoj 1408.

V příběhu jsou nadpřirozené motivy zmíněny již na začátku povídky, kdy se Mike setkává s ředitelem hotelu, který mu důrazně nedoporučuje tento pokoj navštívit. Uvádí přitom několik případů lidí, kteří tak již učinili, a zároveň hlavnímu hrdinovi povídky zdůrazňuje, co se jim stalo.

„Vy se budete bát, protože v tom pokoji žádní duchové nejsou a nikdy nebyli. Je tam něco – sám jsem to cítil – ale není to přítomnost ducha.“⁶³ Varování pana Olina, ředitele hotelu, dále graduje a napětí se stupňuje: „Nedělejte to, pane Enslin. Dneska jsem na vás čekal jen proto, abych vás požádal, poprosil – nedělejte to.“⁶⁴

Protože Mike na varování nereaguje, Olin se snaží poukázat na případy, kdy návštěvníci pokoje měli po jeho návštěvě podlomené zdraví, či dokonce spáchali sebevraždu. Přidává další a další případy, které však Mike již zná.

Když Mike pokoj navštíví, nadpřirozené motivy se skutečně objevují. Zpočátku se jevy projevují nenápadně, ale postupem času nabírají na intenzitě. Mike má z pokoje pocity podobné halucinacím. Má dojem, že se zde pohybují obrazy, vidí na nich děsivé výjevy, slyší zvuky, jako je například zvuk saxofonu a podobně. Nakonec má dojem, že pokoj hoří, což vede k jeho naprosté paralyzovanosti. Mike přežije jen díky tomu, že je schopen útěku.

Povídka má děsivou atmosféru noční můry a navozuje stísněné pocity. Velmi důležitá je zde role uzavřeného prostoru pokoje, jehož sugestivní vylíčení navazuje na motivy tajemné komnaty a strašidelného domu (zámku, hradu, kláštera) v anglickém gotickém románu. Je třeba připomenout i výraznou podobnost mezi tímto Kingovým dílem a románem Shirley Jacksonové *Dům na kopci* (*The Haunting of Hill House*), kde však návštěva „zakázané komnaty“ končí pro hrdinku tragicky.

3.1.4 „Mrtví se někdy vracejí“ („Sometimes They Come Back“, 1974)

Další povídka s nadpřirozenou tematikou, „Mrtví se někdy vracejí“, nás vtahuje do příběhu učitele Jima Normana, jenž je vyděšen ze tří studentů, které učí: je totiž přesvědčen, že už nejsou naživu. Domnívá se, že se jedná o tři již zemřelé studenty. Agresivní chlapce, kteří v minulosti, před šestnácti lety, zabili jeho bratra.

Chlapci se ve třídě, kde Jim učí, objevují postupně. Pokaždé, když někdo z původních studentů za nevysvětlitelných okolností zemře, jeden z „mrtvých“ studentů ho nahradí. Poprvé se tak stane v případě žáka jménem Robert Lawson.

⁶³ KING, Stephen. *Stephen King jde do kina*. Praha: Beta, 2010, s. 18.

⁶⁴ KING, Stephen. *Stephen King jde do kina*. Praha: Beta, 2010, s. 18.

Po delším zkoumání ho Jim bezpečně pozná podle jizvy nad pravým okem, která vyvolá děsivou vzpomínku: „*Omyl byl vyloučen. Bylo to sice neskutečné, bylo to čiré šílenství, ale byl to také fakt. Tenhle výrostek před šestnácti lety vrazil nůž do jeho bratra.*“⁶⁵ Postupně se podobným způsobem objevují další dva studenti, které Jim důvěrně zná.

Nadpřirozeno je dále zastoupeno v závěru povídky, kdy se Norman snaží zničit „nemrtvé“ studenty pomocí knihy Vyvolávání démonů. Když provádí rituál, objevují se v povídce typické předměty spojované s těmito scénami. Norman použije například starou fotografii s bratrem, bratrovu starou čepici a později, když se probudí démon, obětuje Jim Norman i dva své prsty. Rituál je úspěšný, ale zůstává znepokojující pocit přítomnosti něčeho tajemného a nevysvětlitelného. Hranice mezi skutečným a jiným (záhrobním) světem není uzavřena, ale právě naopak: do hrdinova života vstupují ještě mocnější síly a zůstává otázkou, zda je bude schopen ovládat, či zda jim podobně jako Carrie podlehne.

3.1.5 „Kostlivec“ („The Boogeyman“, 1973)

Povídka „Kostlivec“ vypráví o Lesteru Billingsovi, který je přesvědčen, že smrt jeho dětí zavinil kostlivec. Svému psychiatrovi Lester vypráví příběh o tom, jak se to stalo. Všechny děti se bály něčeho ve skříni, avšak Lester s manželkou si nebyli vědomi existence čehokoliv nebezpečného. Za záhadných okolností pak zemřelo první dítě. Druhé, holčička Shirl, zanedlouho také.

„Shirl křičela něco o kostlivci. A ještě něco, co mi znělo jako „pařáty“. Jenomže říkala „paháty“, no to víte. Malý děti mají s „ř“ potíže.“⁶⁶

Později se Billingsovým narodilo další dítě, chlapeček. Těsně předtím, než byl kostlivcem zabit, Lester kostlivce zahlédl. Když Lester Billings tento příběh svému psychiatrovi dovypráví, jde se k sestře objednat, avšak v místnosti místo sestry objeví skříň s kostlivcem, držícím psychiatrovi masku.

Povídka „Kostlivec“ je typickým příkladem hororu, založeným na zlověstné nadpřirozené postavě, vyskytující se v uzavřeném prostoru. Anglický název povídky

⁶⁵ KING, Stephen. *Noční směna*. Plzeň: Mustang, 1996, s. 197.

⁶⁶ KING, Stephen. *Noční směna*. Plzeň: Mustang, 1996, s. 137.

k tomuto archetypu přímo navádí. Slovo boogeyman by se dalo přeložit také jako strašák i bubák. Stephen King si tedy v tomto případě vybral obvyklý motiv, objevující se ve strašidelných příbězích. King však příběh inovuje, zápleтка s psychiatrem zde slouží jako další hororový prvek, který stupňuje napětí. Příběh je vylíčen velmi sugestivně, s důrazem na psychologii postav. V psychologickém ohledu je možné motiv kostlivce chápat i symbolicky jako nevyřešený problém: pak by příčinou tragédie nebylo nadpřirozeno, ale neschopnost dospělých děti chránit. Další možnou interpretací je psychická nemoc a halucinace hlavního hrdiny.

3.1.6 „Děti kukuřice“ („Children of the Corn“, 1977)

„Děti kukuřice“, velmi známá Kingova povídka, se vyznačuje tajuplnou atmosférou. Příběh vypráví o manželích, Vicky a Burtovi, kteří mezi sebou mají neshody a během cesty autem srazí v kukuřičném poli malého chlapce. Poté, co chlapce naloží do kufru auta, se pokoušejí najít pomoc. Ve vylidněném městečku ale nenachází nikoho, pouze podivné nápisy s náboženskou tematikou. Zanedlouho z nedalekého kukuřičného pole vyběhnou děti, které odvečou Vicky. Burt, utíkající polem, si uvědomuje, že to nemohou být normální děti a že se pravděpodobně stali obětí nějaké podivné sekty. Mezi klasy je navíc přítomné další, neviditelné zlo. Povídka končí momentem, kdy se děti scházejí na místě, kde manželský pár obětovaly. Zde se rozhodnou, že ty z nich, kdo jsou starší osmnácti let, budou obětovány také.

Povídka se díky neobvyklému prostředí řadí mezi velice originální. Motiv vraždících dětí je děsivý, stejně jako motiv neviditelného zla. Toto skryté zlo, které děti nazývají „Ten, jenž chodí mezi řádky“, je pro čtenáře děsivé mimo jiné proto, že neví, o co konkrétně se jedná. Je zde jistá spojitost s již zmiňovanou sektou, avšak konkrétní podoba „Toho“ není známá až do konce povídky.

Princip neviditelného zla je podobný motivu, který se často objevuje u H. P. Lovecrafta. V jeho příbězích také často není zjevné, co je oním zlem, kde se nachází, či jak vypadá. Toto tajemství působí na čtenáře o to silněji, protože neví, co konkrétně si má představit. Podobný postup je tedy použit i u „Dětí kukuřice“. Stephen King zde v této souvislosti rozvíjí motiv labyrintu v neobvyklé podobě pole, které kromě spojení

s motivem neviditelného démona může vyvolávat i asociaci s neznámou hrozbou, přicházející z vesmíru.

3.1.7 „Mlha“ („The Mist“, 1980)

Nadpřirozeno hraje důležitou roli i v novele „Mlha“. Příběh vypráví o rodině, jejíž dům se nachází v místě, které začne náhle pohlcovat mlha. David Drenton, otec od rodiny, se rozhodne se svým synem a nepříjemným sousedem doplnit zásoby, a proto se společně vydají do nedalekého supermarketu. Když supermarket navštíví, všichni se postupně dozvídají, že supermarket je obklíčen nebezpečnými příšerami, které se v mlze skrývají. Lidé uvěznění v supermarketu se začnou rozdělovat do menších skupinek. David, který věří, že příšery venku opravdu existují, je v jedné z nich. Právník Brenton, již zmiňovaný sused, tomu však nevěří a přidá se ke skupince jiné.

David je přesvědčený o existenci nestvůr proto, že jednu na vlastní oči viděl. Společně s několika dalšími uvězněnými lidmi měl možnost spatřit pouze její část, ale byl to pro něj opravdový důkaz.

„Přes okraj betonového nakládacího mola se vynořilo chapadlo a chytilo Norma za lýtko. Klesla mi brada. Ollie krátce zachroptěl překvapením. Chapadlo se rozšiřovalo z tloušťky zhruba pěti centimetrů – tloušťka běžné užovky – v místě, kde se omotalo kolem Normovy nohy, až do šířky zhruba třiceti nebo čtyřiceti centimetrů v místě, kde se ztrácelo v mlze. Shora bylo břidlicově šedé a vespod přecházelo do růžova. A vespodu se nacházely řady přísavek. Hýbaly se a svíjely jako stovky maličkých našpulených úst.“⁶⁷

Tento agresivní útok na lidi v supermarketu část z nich o nebezpečí přesvědčí. K děsivým gigantickým chapadlům se později přidá ještě enormně velký hmyz a lidé se rozhodnou před těmito vetřelci, kteří vraždí uvězněné lidi, bránit.

K nadpřirozeným stvůrám se však přidává další nebezpečí, náboženská fanatička, paní Carmodyová, která chce některé lidi, včetně Davidova syna, obětovat monstrům. Maličká skupinka lidí, včetně Davida se synem, nakonec uprchne a ubytuje

⁶⁷ KING, Stephen. *Mlha*. Praha: Beta, 2007, s. 63.

se v nedalekém motelu. Cestou potkají ještě několik dalších stvůr a příběh má otevřený konec.

V tomto díle se objevuje mnoho různých podob zla. Rád bych se v této části zaměřil na zlo nadpřirozené, které je zde ztělesňováno chapadlovitými příšerami a gigantickým hmyzem. Tajuplnost je zde navíc navozována i prostředím, které vytváří mlha. Objevuje se zde opět lovecraftovský motiv skrytého zla, protože monstra jsou v mlze po relativně dlouhou dobu skryta. Čtenář si je tedy vědom něčeho děsivého, ale neví přesně, jakou to má podobu. Příšery jsou postupně odhalovány: nejdříve vidíme jejich části (chapadla), později celá monstra (obří hmyz).

Skryté zlo však není jediným motivem, který má Kingova novela s H. P. Lovecraftem společný. Další podobnost můžeme vidět i ve vzhledu samotných monster. Děsivá chapadlovitá stvoření, vyskytující se v mlze, jsou pro Lovecraftovo dílo typická, stejně jako strach z neznáma.

3.2 Stroje

V příbězích Stephena Kinga mají stroje jakožto původci zla silné zastoupení. Zlo, které pohání stroje ke konání destrukce, je různého původu. V této části bych rád uvedl několik děl, ve kterých se tyto zlovlně chovající stroje vyskytují, rozebral je, a popsal zlo z nich pramenící.

3.2.1 „Nákladák strejdy Otta“ („Uncle Otto’s Truck“, 1983)

První povídkou s touto tematikou, kterou jsem si pro interpretaci vybral, je „Nákladák strejdy Otta“. Příběh vypráví o Ottovi, strýci hlavního hrdiny. Povídka začíná smrtí Otta, který je nalezen hlavním hrdinou, vypravěčem. Ten posléze vzpomíná na strýce, na jeho život, na to, co mu vyprávěl nejen o děsivém nákladáku, a na to, jak o něm lidé tvrdili, že se zbláznil.

Strýc Otto chtěl darovat městu svůj malý domek, aby z něj vytvořilo školu. Městu se však domek nezdál pro školu vhodný, tak se do něj Otto nastěhoval. Před domem mu dlouhou dobu stál nákladák, o kterém se domníval, že se přibližuje. Některým lidem připadal Otto šílený. Jeho zvláštní chování se začalo projevovat od té doby, kdy zemřel jeho společník z firmy. Byl zabit tak, že na něj spadl nákladák. Lidé se

domnívali, že to byla úkladná vražda, kterou zinscenoval Otto. Otto však z činu podezíral nákladák, který byl zaparkovaný před domem. Měl z něj strach. Když byl Otto ve svém domku nalezen mrtvý, jeho synovec tušil, že nejde o sebevraždu. Měl k tomu své vlastní konkrétní důvody: Otto měl v sobě motorový olej a další součásti nákladního auta, přičemž nikde v blízkosti nebyl kanystr. Případ byl přesto uzavřen jako sebevražda.

Tato děsivá povídka přináší čtenáři jednoduchý příběh, lze ji však číst mnoha způsoby. Povídka může být příběhem o vraždícím stroji, který má na svědomí minimálně dva lidi. Hrůzu vyvolává i fakt, že toto tvrzení není v celém příběhu explicitně vysloveno. Přestože Otto opakovaně tvrdí, že původcem veškerého zla je samotný nákladák, nevíme, jestli mu máme věřit. Strach způsobuje zejména představa pomalého pohybu stroje, který je tak nepatrný, že není ani vidět a nelze ho tedy nijak ovlivnit.

Další možností interpretace je, že Otto svého společníka zabil pomocí nákladáku a kvůli špatnému svědomí mu stroj připadá děsivý, ba ďábelský. Celý vraždící nákladák by potom tedy byl pouhou iluzí a vše by se odehrávalo ve strýcově hlavě. Smrt v závěru příběhu by tedy byla opravdu sebevraždou.

Třetí možnost interpretace je taková, že strýc svého společníka ze zjištěných důvodů opravdu zabil pomocí nákladáku, avšak samotný nákladák do sebe vtáhne zlo z tohoto strašného činu a nyní sám přebírá iniciativu, případně se chce pomstít za nespravedlivou smrt. V tomto případě by bylo zlo v povídce dvojí. Jak ze strany strýce Otta, tak ze strany nákladáku, který je nyní také původcem zla. Smrt strýce by v tomto případě byla zaviněna strojem.

Ať už je na příběh nahlíženo z jakéhokoliv úhlu, je bezesporu zřejmé, že nákladák má v příběhu zásadní roli. Pro čtenáře, ať už se přikloní ke kterékoli z těchto variant nebo i nějaké další, je zdrojem strachu samotný nákladák, neboť strach vzbuzuje už svým samotným vzezřením. Tato tajemnost celého příběhu přispívá ke stupňování hrůzy a udržování čtenáře v napětí.

Obraz vraždícího stroje se objevuje i v motivu „zlého“ auta v Kingově povídce „Míle 81“ („Mile 81“, 2011). Automobil – kanibal do sebe vtahuje své oběti, které

následně požívá. Je zde naznačena možná přítomnost démona, který auto ovládá, či útok neznámé a nepřátelské vesmírné bytosti, beroucí na sebe podobu vozidla.

3.2.2 „Nákladáky“ („Trucks“, 1973)

Další povídka s podobným tématem se nazývá „Nákladáky“. Již z názvu je zřejmé, jaké stroje se v ní budou objevovat. Zlo je zde, stejně jako v předchozí povídce, spojeno s motivem nákladáku. Nákladáky se zde chovají jako vražedné stroje, které obklíčily skupinku lidí na čerpací stanici. To v lidech vyvolává strach a klaustrofobické pocity. Nákladáky jsou v této Kingově povídce archetypem zlého stroje, který bezmyšlenkovitě vraždí.

Důvod jednání strojů je opředen tajemstvím. Vzhledem k jejich vražedným projevům však uvěznění lidé nemají pochyb o zlu, které se v nich skrývá. Zajímavým motivem a ozvláštňením tematiky vražedných strojů je jejich antropomorfizace. V průběhu příběhu totiž stroje naleznou způsob, jak se s lidmi dorozumívát. Mohou jim díky tomu sdělovat své požadavky.

„Klakson začal znovu vyřvávat – krátké, tvrdé, hladové zvuky, jež přecházely do dlouhých plochých not a mísily se s ozvěnou. Mělo to nějaký řád. Krátké a dlouhé v určitém rytmu. „To je morseovka!“ vykřikl najednou ten kluk. (...) Pak se sekvence zvuků změnila a kluk zase začal psát. Dívali jsme se mu přes rameno a sledovali jsme, jak se utváří poselství. „NEKDO MUSÍ NACERPAT PALIVO. NIKOMU SE NIC NESTANE. VSECHNO PALIVO MUSÍ BYT VYCERPANO. TO SE PROVEDE IHNED. TED NEKDO NACERPA PALIVO.“⁶⁸

V uvedené ukázce je podrobně popsán způsob, jakým se v příběhu začínou stroje dorozumívát. Jejich schopnost „promlouvat“ lidskou řečí slouží jako důkaz jejich zlovolnosti. Strach z těchto nelidských strojů s lidskými vlastnostmi působí o to reálněji. Spojení této vlastnosti s nákladáky vytvoří takový efekt, že je čtenář nemusí vnímat jen jako nebezpečné stroje, ale i jako démonické síly a monstra se schopností myšlení, se schopností, která strojům běžně nepřísluší. Tento jev může v hrdinech povídky i v jejich čtenářích vzbuzovat silný pocit úzkosti. Zlo, konané těmito stroji, totiž nepůsobí

⁶⁸ KING, Stephen. *Noční směna*. Plzeň: Mustang, 1996, s. 179.

„náhodně“, avšak cíleně, a pocit, že neživé předměty mají jistý způsob myšlení, byť primitivní, vytváří atmosféru hrůzy.

3.2.3 „Šroťák“ („The Mangler“, 1972)

Další, a zároveň poslední, povídkou, spadající do této kategorie, je příběh s názvem „Šroťák“. Vypráví o mandlu na prádlo, který v sobě nese zlo, a to do takové míry, že je schopen vraždit.

Příběh začíná událostí, kdy zmiňovaný stroj do sebe vtáhne pracovníci, která ho obsluhuje. Ta strašlivou událost bohužel nepřežije a její spolupracovníci, kteří jsou této děsivé nehody svědky, si nedokážou vysvětlit, co se se strojem stalo. Jedna ze zaměstnankyň prádelny uvádí o stroji následující skutečnosti:

„Nikdy dřív jsme s tím strojem žádné problémy neměli. To až teď poslední dobou. Prasklé parní potrubí. Ta strašlivá, příšerná nehoda paní Frawleyové, ať jí bůh dopřeje klidný odpočinek. A další maličkosti. Jako tenkrát, když se Essii zachytily šaty v jednom z poháněcích řetězů.“⁶⁹

Z obsahu výpovědi vyplývá, že u dříve bezproblémového stroje nastala jakási proměna v „chování“. Zaměstnankyně prádelny k tomuto dodává: *„Jako by byl prokletý. A je to tak od té doby, co se Sherry řízla do ruky o jeden z těch upínacích šroubů.“⁷⁰*

Tato radikální změna v chování mandlu a její důvod je pro celou povídku velmi důležitý. Dříve bezproblémový přístroj se začíná chovat velmi agresivně poté, co se jedna z pracovníků o něj poraní. Přestože tato souvislost není v povídce všem zřejmá, zmiňovaná pracovníce na závěr dodává: *„Jako kdyby ta mašina ochutnala krev a zalíbilo se jí to.“⁷¹* Zde se objevuje potencionální hororový motiv neživého stroje, který „ožije“ na základě setkání s lidskou krví. Neživý stroj bez emocí se tak stává původcem zla, které bylo omylem probuzeno.

⁶⁹ KING, Stephen. *Noční směna*. Plzeň: Mustang, 1996, s. 114-115.

⁷⁰ KING, Stephen. *Noční směna*. Plzeň: Mustang, 1996, s. 115.

⁷¹ KING, Stephen. *Noční směna*. Plzeň: Mustang, 1996, s. 115.

Toto probuzené zlo však nehodlá z mandlu jen tak odejít. Usadí se v něm a hodlá znovu zaútočit. George Stanner, další zaměstnanec prádelny, přijde při nehodě o svou ruku. U stroje se nachází s dalším pracovníkem, a přestože ten se usilovně snaží mandl vypnout, nepodaří se mu to. Zdá se, jako by si stroj žil svým vlastním životem.

Během následujícího vyšetřování policisté zjistí, že stroj do sebe nasál panenskou krev, která patřila Sherry, a tím byl probuzen k životu. Posléze přijdou na to, že se do stroje dostala i krev z netopýrů žijících v koutu prádelny. Na poslední ingredienci nemohli vyšetřovatelé přijít. Byl to rulík zlomocný, který byl součástí léků paní Frawleyové. Nešťastnou náhodou jí léky do stroje upadly.

Díky kombinaci těchto tří faktorů se zlo mohlo v mandlu zhmotnit. Později je stroj dokonce schopen se i sám zapnout. Policisté se rozhodnou mandl zničit. Hodlají ze stroje vymýtit zlo. To se jim ale nepodaří, mandlu se dokonce podaří osvobodit a vytrhnout z podlahy, takže se nyní umí navíc i pohybovat. Jednoho z policistů usmrtí a dalšího pronásleduje. Tomu se podaří utéct do domu svého známého, avšak stroj již čeká za dveřmi a povídka končí otevřeně.

V této povídce pracuje Stephen King s motivem stroje jinak, než v předchozích dvou příbězích. Stroj má zde charakteristiku jakéhosi netvora, uvězněného v těle mandlu. Vyskytují se zde klasické atributy hororové literatury, například vymytání démona. Povídka je ale ozvláštněna samotnou podobou zákeřného, číhajícího zla, které se skrývá v neživé věci, jež se zpočátku neumí pohybovat. Děs je zde vyvolán běžným předmětem a běžným prostředím, mandlem stojícím v prádelně. Tato okolnost čtenáři přináší pocit strachu mimo jiné i proto, že si může podobu místa i přístroje dobře představit. Dalším podstatným motivem je „oživení“ stroje pomocí tří složek. Zdroj zla tedy původně není ve stroji samotném, ale v tom, co do něj pronikne.

Na základě vybraných povídek lze vidět, že Stephen King pracuje se stroji ve svém díle různým způsobem. Stejně tak zlo, do této kategorie spadající, nabývá různých podob. V některých případech je zřejmé, ale nevysvětlitelné („Nákladáky“), v jiných skryté a nejednoznačné („Nákladák strejdy Otta“), a někdy dokonce nechtěně vyvolané lidskou činností („Šroťák“). Ve všech případech je ale zlo spojené s ničivou silou stroje a s absolutní absencí citu.

3.3 Zvířata

Výskyt zvířat jakožto předzvěstí či strůjců něčeho zlého je v hororové literatuře běžný. Motiv zvířete je typický zejména pro Edgara Allana Poea, částečně také pro Howarda Phillipse Lovecrafta. U Poea můžeme tyto motivy nalézt například v básni „Havran“ („The Raven“) či ve známé povídce „Černý kocour“ („The Black Cat“). U Lovecrafta se tento způsob navozování hrůzy objevuje méně, protože využívá jiných prostředků, přesto se se zvířecím motivem můžeme setkat například v povídce „Krysy ve zdech“ („The Rats in the Walls“). Stephen King zobrazuje zvířata jako původce zla v několika svých dílech.

3.3.1 *Cujo* (1981)

Jako první text, spadající do této kategorie, jsem si vybral román *Cujo*, příběh o vraždícím bernardýnovi.

Román pojednává o manželském páru, Donně a Vicovi Trentonových, kteří žijí se svým malým synem Tadem. Druhá dějová linie vypráví příběh manželů Camberových, Joea a Charity. Joe je panovačný, většinu času opilý, otec Bretta, jejich syna. Camberovi mají psa jménem Cujo.

Na počátku příběhu se Cujo, do té doby milý a přátelský bernardýn, nakazí vzteklinou. Nemoc ho začne postupně měnit k nepoznání. Donna, jejíž auto má technické potíže, se rozhodne zajet ke Camberovým, kteří vlastní opravnu aut. Neví však, že Charity se svým synem Brettem se vypravili, i přes nevěli Joea, Charitina despotického manžela, k Charitině sestře. Když Donna s Tadem přijedou k domu Camberových, Cujo se rozhodne na ně zaútočit. Bohužel se nikdo kromě psa neobjevuje, protože Joe byl zabit vraždícím Cujem. Je to již druhá Cujova oběť. První byl přítel Joea, Gary, se kterým měl Joe naplánovaný výlet. Donna se pokusí odjet, ale auto nejde nastartovat. Když je Donna delší dobu pryč a Vic se jí nemůže dovolat, rozhodne se kontaktovat policii. Jednoho z policistů napadne k domu Camberových zajet, je však Cujem zabit. Donna s Tadem jsou uvězněni v autě velmi dlouhou dobu a Cujo je nehodlá pustit. Donna se pokouší s Cujem bojovat, avšak neúspěšně. Po velmi

dlouhé době se Donně podaří psa zabít, avšak Tad dlouhý a vyčerpávající pobyt v autě nepřežil.

V Kingově románu *Cujo* je několik různých typů zla. Ať už se jedná o zlo lidské, které představuje například despotický otec rodiny, Joe Camber, či zvířecí, ztvárněné Cujem. V této části bych se rád zaměřil na zvířecí zlo, proto bude kladen důraz právě na postavu vraždícího bernardýna.

Zlo skryté v Cujovi je dvojznačné, protože nevychází z jeho povahy, ale z charakteru Cujovy nemoci. Na počátku románu totiž bernardýn působí zcela mírumilovně. Když se v první části příběhu malý Tad s Cujem poprvé setká, Cujo je zcela mírný a milý: „*‘Cujo,’ Tad said, and the dog came to him and began to lick his face(...)*”⁷² Protože bernardýn udělal na Tada dobrý dojem, Joe Camber dokonce počínání svého psa komentuje: „*‘Cujo likes kids.’*”⁷³

Poté, co se pes nakazí vzteklinou, začne se jeho chování měnit. Nejdříve mu není dobře a postupně se tento pocit mění až v agresi. U Cujovy první oběti, Garyho, si bernardýn ještě není stoprocentně jistý, zda chce muže napadnout a chvíli váhá. Poté se však pro útok přesto rozhodne. Když zanedlouho poté zaútočí na Joea Cambera, chová se ještě agresivněji:

*„His head was lowered. His eyes were nearly scarlet. His thick, tawny fur was matted with gore and drying mud. Foam drizzled from his mouth in a lather, and his teeth showed constantly because his tongue was beginning to swell.”*⁷⁴

Když Donna s Tadem přijedou k domu Camberových, Cujo už působí dojmem agresivní stvůry:

*„And a moment later Cujo’s foam-covered, twisted face popped up outside her window, only inches away, like a horror-movie monster that has decided to give the audience the ultimate thrill by coming right out of the screen. She could see his huge, heavy teeth.”*⁷⁵

⁷² KING, Stephen. *Cujo*, Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 17.

⁷³ KING, Stephen. *Cujo*, Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 19.

⁷⁴ KING, Stephen. *Cujo*, Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 176.

⁷⁵ KING, Stephen. *Cujo*, Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 206.

Strach ze psa je ještě stupňován dobou, kdy je matka se synem uvězněna v autě, což vzbuzuje klaustrofobické pocity z uzavřeného prostoru. Když se později policista pokusí uvězněné v autě zachránit, setká se tváří v tvář s vražedným netvorem, který již nemá s normálním psem nic společného. Cujo působí děsivě a má extrémně agresivní chování. Policista je Cujem brutálně a nelítostně zabit. Zanedlouho poté se Donna, vyzbrojená baseballovou pálkou, rozhodne s Cujem bojovat. Jedná se o zcela nerovný boj, ve kterém strach o dítě Donně dodá nadlidskou sílu a nakonec se jí podaří psa zabít. Její syn mezitím v autě umírá. V tu chvíli přijede Vic, který vidí, že Donna bije již mrtvého psa. Poté, co Donna zjistí, že kvůli jejich uvěznění bernardýnem její syn Tad zemřel, její nenávist k psovi se ještě zvětšila. Zoufalství v ní vyvolá další agresi a se psem si v podstatě vymění role. Jde o násilí, které nelze ovládat, ať už je způsobeno zoufalstvím matky, která ztratila dítě, nebo virem nevléčitelné nemoci.

Zmiňovaná dvojznačnost zla, skrytého v postavě Cuja, je vidět v průběhu celého příběhu. Podobně jako v případě Carrie zde původně kladná postava způsobí nakonec nejvíce zla. V jednotlivých postavách se odráží mnohohrstevnatost a nedobrovolné ovlivnění okolím. Stejně, jako je Carrie ovlivněna svými schopnostmi, je Cujo ovlivněn svou nemocí. Velký vliv nemoci na bernardýnovu povahu je zdůrazněn informací, že pes měl původně zcela jiné projevy a nebyly u něj vidět známky agresivity. Cuja lze tedy považovat za ztělesnění tragického osudu, který nelze ovlivnit.

3.3.2 „Noční směna“ („Graveyard Shift“, 1970)

Dalším dílem se zvířecí tematikou je povídka „Noční směna“ ze stejnojmenné knihy.

Příběh vypráví o mladíkovi jménem Hall, který se rozhodne přijmout krátkodobou práci v malé textilní továrně. Jedná se o vyklízení dlouho nevyužívaných místností. Jeho nadřízený Warwick, se kterým není jednoduché vycházet, se k Hallovi nechová přívětivě. Hall postupně objeví v místnostech krysy. Když to však oznámí Warwickovi, dojde ke konfliktu. Warwick chce dát Hallovi výpověď, Hall mu ale odvětlí, že zná vyhlášku týkající se přenašečů nemocí, a hrozí, že Warwicka nahlásí. Warwick se tedy rozhodne s Hallem prozkoumat místnosti v suterénu, kde se setkají s velkým množstvím krys. Krysy navíc nejsou obyčejné, jsou poznamenány jakousi mutací: „Krysy

*byly obrovské, některé skoro metr vysoké. Neměly ale zadní nohy a byly slepé jako jejich létající bratřenci netopýři.*⁷⁶ V Hallovi se probudí jakési vnitřní šílenství a rozhodne se nutit Warwicka procházet dál místnostmi i přes jeho zjevný odpor. Když je Warwick donucen dojít až ke krysí královně, která je ze všech krys největší, je krysami zabit. Šílený Hall, radující se z Warwickovy smrti, se rozhodne uprchnout. Nepodaří se mu to, protože na něj zmutované krysy zaútočí společně se zmutovanými netopýři. Povídka končí otevřeně, rozhovorem spolupracovníků, přemýšlejících, co se asi v suterénu děje.

Atmosféra strachu je v povídce vytvářena zejména prostřednictvím zmutovaných tvorů, především krys. Ty vypadají opravdu děsivě a čtenářova hrůza tak pramení z jejich odporného zjevu, a dále i z uzavřeného prostoru suterénu, evokujícího klaustrofobické pocity. Tato povídka, jako mnoho jiných Kingových děl, obsahuje více typů zla: kromě zla zvířecího se zde vyskytuje ještě zlo lidské, ať už v podobě Warwicka, či později Halla. Zvířecí zlo však v povídce převládá. Je děsivé a nestvůrné. Strach z krys, který by byl možný i v případě, pokud by krysy nebyly zmutované, je zde vystupňován do extrému. Krysy by se, díky svému vzhledu, daly přirovnat k monstrům, vyskytujícím se v novele „Mlha“. Stephen King zde rozvíjí téma, které již bylo načrtnuté v povídce „Krysy ve zdech“ od Howarda Phillipse Lovecrafta, a tím je strach z krys. King lovecraftovské téma rozvíjí a díky modifikaci krysího vzhledu i upravuje.

3.4 Prostor

Charakteristika prostoru, jakožto dějiště zla, má u Stephena Kinga významnou roli, stejně jako je důležitá v hororové próze obecně. Místa se mohou vyznačovat tajuplností, přízračností, děsem nebo také stísněností či klaustrofobickým dojmem. Zvláštní důraz na místo/prostor lze pozorovat již v gotických románech. V Kingově próze se tento jev objevuje také, byť v obměněné podobě. Místo kláštera nebo hradu čteme o autě či supermarketu, princip však zůstává stejný.

Důležitost popisu prostoru bude v této části demonstrována na několika příkladech Kingových děl.

⁷⁶ KING, Stephen. *Noční směna*. Plzeň: Mustang, 1996, s. 78.

3.4.1 *Cujo* (1981)

V hororovém románu *Cujo* je kladen důraz na uzavřený prostor, a to zvláště ve scénách, kde je Donna Trentonová společně se svým synem uvězněna v porouchaném autě zuřivým bernardýnem Cujem. Popis je natolik sugestivní, že čtenář může takřka cítit pocit stísněnosti. V románu je navíc věnována značná pozornost právě scénám, odehrávajícím se v autě, proto se napětí stupňuje a příběh je čím dál více dramatický, až dospěje do tragického konce.

3.4.2 *Carrie* (1974)

V románu *Carrie* vidíme motiv prostoru jako vězení dokonce ve dvou případech. První z nich se týká scén, ve kterých Margaret Whiteová, matka titulní hrdinky, nutí svou dceru Carrie, aby zpytovala svědomí v uzavřené komoře, kam ji za trest zavírá. Hlavní hrdince je to velmi nepříjemné a cítí se stísněně. Druhým případem, ve kterém se klíčový význam prostoru znovu objeví, je závěrečná scéna z maturitního plesu. Rozzuřená Carrie, která je nepřičetná z nevhodného žertu svých spolužáků, se rozhodne vytvořit uzavřený prostor tím, že pomocí svých telekinetických schopností zablokuje všechny dveře, tudíž se návštěvníci plesu nemohou dostat pryč a jí se tak daří lépe se jim pomstít.

3.4.3 „Mlha“ („The Mist“, 1980)

V novele „Mlha“ vidíme tradiční motiv uzavřeného prostoru, který je napadán zvenku, v tomto případě děsivými chapadlovitými tvory. Jedná se o tradiční schéma hororové prózy, avšak ozvláštňené moderním prvkem, kterým je právě supermarket. Sklíčenost dnešního čtenáře je podporována tím, že místo je mu důvěrně známé a tudíž snadno představitelné.

3.4.4 „Noční směna“ („Graveyard Shift“, 1970)

Povídka „Noční směna“ ze stejnojmenné sbírky také pracuje s uzavřeným prostorem. V tomto případě je stísněný pocit dále stupňován přítomností gigantických krys. Pocit hrůzy tedy pramení nejenom z opuštěných podzemních prostor, ale také ze zvířecích obyvatel, kteří v nich žijí.

3.4.5 „1408“ (1999)

Povídka „1408“ je typickým zástupcem hororového příběhu, zaměřeného na tajemný klášter, hrad, dům, či, v případě této povídky, na hotelový pokoj. Na počátku příběhu se o tajuplném místě pouze diskutuje, později je nám konkrétně zobrazeno i se svými paranormálními jevy. Pocit klaustrofobie v kombinaci s halucinační povahou hotelového pokoje s hrůznými výjevy probouzí ve čtenáři pocit strachu.

3.4.6 *Dolores Claibornová* (*Dolores Claiborne*, 1993)

Uzavřený prostor, tak jak je charakterizován F. Bottingem a M. Aguirrem, hraje důležitou roli i v jedné ze scén z Kingova románu *Dolores Claibornová*. Hlavní hrdinka románu, Dolores, nastraží na svého muže Joea léčku, díky které spadne do studně. Dolores takto jedná proto, že zjistí, že její muž se pokoušel znásilnit jejich dceru Selenu. Joe však ihned po pádu do studně neumírá, pouze se vážně zraní. Pokouší se dostat dlouhou dobu ven, což se mu nakonec kvůli Dolores nepodaří.

Studna hraje v románu důležitou roli, jednak proto, že se jedná o místo smrti manžela hlavní hrdinky, a také proto, že tam Joe pobývá delší dobu, než zemře, proto je místo podrobně charakterizováno. Sama titulní hrdinka se k nervy drásajícímu okamžiku v myšlenkách často vrací. Motiv studny je typickým příkladem místa, které se vyznačuje malým prostorem, a tudíž ve čtenáři vyvolává stísněné pocity. Nemožnost úniku a beznadějnost nastalé situace vytváří dojem absolutního zmaru a bezvýchodnosti.

Kromě studny je za uzavřený prostor možné považovat také samotný ostrov, kde protagonisté knihy žijí. Ostrov je malý, obyvatelé se ve většině případů navzájem znají a při vyhrocených situacích pocit sklíčenosti roste. Několikrát je v příběhu zmínka o tom, že Dolores přemýšlí, jak na určitou situaci budou obyvatelé ostrova reagovat. To potvrzuje dojem, že názory a pocity lidí z ostrova jsou pro jeho obyvatele důležité. Opačný dojem vzbuzuje trajekt do nedaleké školy na pevnině, kam dcera Dolores jezdí. Ten by totiž mohl symbolizovat naději na svobodu.

3.5 Náboženský fanatismus

Náboženský fanatismus je tématem, které se v Kingově tvorbě objevuje velmi často. V této části bude analýza vycházet z příkladů děl, ve kterých je toto téma významně zastoupeno.

3.5.1 *Carrie* (1974)

V Kingově debutovém díle je náboženský fanatismus jedním z hlavních témat a také je jedním z původců zla, které bylo probuzeno v hlavní hrdince Carrie. Matka Carrie, Margaret Whiteová, je silná náboženská fanatička a zosobňuje postavu, činící zlo právě prostřednictvím této své vlastnosti. Čtenáři tohoto románu nemají o fanatickém chování Carriiny matky pochyb, protože je na první pohled zcela zjevné. Margaret Whiteová využívá svou víru ke konání násilí a její myšlení je zcela rozdílné od většiny lidí z jejího okolí, včetně sousedů. Když Carrie přijde po traumatickém zážitku, způsobeném menstruací ve školních sprchách, domů, matčino násilné a fanatické chování se projeví extrémním způsobem.

„Momma had been walking toward her, and now her hand flashed with sudden limber speed, a hard hand, laundry-calloused and muscled. It struck her backhand across the jaw and Carrie fell down in the doorway between the hall and the living room, weeping loudly. ‘And God made Eve from the rib of Adam,’ Momma said. Her eyes were very large in the rimless glasses; they looked like poached eggs. She thumped Carrie with the side of her foot and Carrie screamed. ‘Get up, woman. Let’s get in and pray. Let’s pray to Jesus for our woman-weak, wicked, sinning souls.’”⁷⁷

Z ukázky je zřejmé, že Margaretina víra slouží pouze jako nástroj, kterým svou dceru ovládá a terorizuje. Margaret se dokonce neštítí ani fyzického násilí. Tímto chováním vytváří v titulní hrdince pocit strachu a hrůzy z ní samotné. Přestože je zřejmé, že je Carriina matka o své víře doopravdy přesvědčena, nezdráhá se v souvislosti s ní své dítě týrat, čímž se snaží docílit toho, aby ji Carrie ve všem poslouchala. Margaretina dlouhodobá fanatická výchova Carrie do značné míry

⁷⁷ KING, Stephen. *Carrie*. Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 52-53.

formuje. Její náboženská pomatenost, související se ztrátou vlastní ženské (a mateřské) identity, se projevuje například tak, že dceři neustále sděluje své fanatické teorie:

„‘And Eve was weak and loosed the raven on the world,’ Momma continued, ‘and the raven was called Sin, and the first Sin was Intercourse. And the Lord visited Eve with a Curse, and the Curse was the Curse of Blood.’”⁷⁸

Přestože nelze říci, že by Carrie v ničem neměla vlastní názor, v mnoha věcech totiž se svou matkou nesouhlasí, je tímto dlouhodobým působením ovlivňována.

V průběhu románu je popsáno několik záchvatů Margaret Whiteové. Jeden z nich nastává, když jí Carrie řekne, že by šla ráda se svým spolužákem na maturitní ples. Margaret s tímto přáním nesouhlasí, začne se chovat hystericky a Carrie i udeří. Ta se však rozhodne, i přes tento matčin silný nesouhlas, na ples jít. Těsně předtím, než ji spolužák vyzvedne, matka své fanatické chování stupňuje:

„‘I can see your dirty pillows. Everyone will. They’ll be looking at your body. The Book says- ‘Those are my breasts, Momma. Every woman has them.’”⁷⁹

Na uvedené ukázce je vidět Margaretina rozdvojená osobnost. Své a dceřiny běžné ženské znaky označuje jako něco hříšného. Carrie si sice uvědomuje, že matčino chování není standardní, ale přesto mu je opakovaně vystavována. Margaret se pokouší zabránit Carrie v setkání s mužem všemi možnými způsoby, dokonce se rozhodne sama si ubližovat.

„Momma screamed. She made her right hand a fist and struck herself in the mouth, bringing blood. She dabbled her fingers in it, looked at it dreamily, and daubed a spot on the cover of the Bible. ‘Washed in the Blood of the Lamb,’ she whispered.”⁸⁰

Z ukázky je zjevné, že matčina manipulace přesahuje únosné hranice. Margaret se vždy snažila dosáhnout svého všemi možnými i absurdními způsoby. Kromě toho v ukázce můžeme znovu vidět její silný náboženský fanatismus, který se projevuje zvláště v pasáži, kdy Margaret sleduje své zakrvácené prsty a přenáší krev na obal bible.

⁷⁸ KING, Stephen. *Carrie*. Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 53.

⁷⁹ KING, Stephen. *Carrie*. Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 118.

⁸⁰ KING, Stephen. *Carrie*. Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 118.

Motiv krve se vrací ve chvíli, kdy zakrvácená Carrie přichází po plese domů a matka na ni čeká. Sděluje jí, že ji již od jejího samotného narození chtěla zabít, neboť pohlavní styk, díky kterému se Carrie narodila, vnímá jako hřích.

„‘When the pains began I went and got a knife – this knife-’ she held it up ‘-and waited for you to come so I could make my sacrifice. But I was weak and backsliding. I took this knife in hand again when you were three, and i backslid again. So now the devil has come home.’“⁸¹

Na ukázce lze demonstrovat extrémní rozměr Margaretina náboženského fanatismu. Je ochotna obětovat i své vlastní dítě.

Postava Margaret Whiteové je důkazem, jak silné může být zlo, vycházející z náboženské posedlosti. V Margaret zničí veškeré mateřské city a instinkty, a s nimi i poslední zbytky lidskosti.

3.5.2 „Mlha“ („The Mist“, 1980)

Novela „Mlha“ patří mezi další díla Stephenha Kinga, která jsou zasažena problematikou náboženského fanatismu. V příběhu můžeme nalézt mnoho nebezpečí a náboženský fanatismus je jedním z nich.

První zmínka o paní Carmodyové se nachází na počátku děje: je představena jako majitelka starožitnictví, kam manželka Davida, hlavního hrdiny novely, ráda chodí. Již tam se Davidovi nezamlouvá prodavaččino podivné chování.

„Připadalo mi ale, že stařena má poněkud neblahý vliv na Steffino vidění světa, které jinak bývalo spíš praktické a realistické. Podařilo se jí odhalit Steffinu slabinu, její duševní Achillovu patu. A Steffi rozhodně nebyla ve městě jediná, koho temné předpovědi paní Carmodyové a její přírodní lektvary (vždy předepisované ve jménu Božím) fascinovaly.“⁸²

Již zde je tedy naznačeno manipulativní chování paní Carmodyové a její velká přesvědčivost. O svých představách je schopná přesvědčit nejen Davidovu ženu Steffi,

⁸¹ KING, Stephen. *Carrie*. Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 208.

⁸² KING, Stephen. *Mlha*. Praha: Beta, 2007, s. 27.

ale i mnoho dalších lidí. V této části příběhu nám však nepřipadá její vliv tak značný, a tudíž natolik nebezpečný.

Když jsou později David se svým synem uvězněni v supermarketu, paní Carmodyová je shodou okolností také jedním z návštěvníků. Na první pohled působí výrazně díky svému žlutému kalhotovému kostýmu. Záhy se začne i výrazně projevovat: „*Nechodte tam!*“ zaječela znovu paní Carmodyová. „*Je to smrt! Cítím, že tam venku je smrt!*“⁸³ Vzhledem k tomu, že lidé v supermarketu tuší, či postupně zjišťují, že na ně v mlze něco číhá, je hysterické chování paní Carmodyové velmi zneklidňující. Ve chvíli, kdy je již část lidí přesvědčena o existenci monster, paní Carmodyová tuto situaci využije ve svůj prospěch a stává se centrem pozornosti:

„*Posloucháte, ale neslyšíte! Slyšíte, ale nevěříte! Kdo z vás se chce vypravit ven a přesvědčit se na vlastní oči?*“⁸⁴ Dále pokračuje a svůj fanatický projev ještě stupňuje: „*Je to konec, tak je to. Konec všeho. Je to Konec všehomíra. Pohybující se prst píše, nikoli však do ohně, ale mezi řádky mlhy. Země se otevřela a vyvrhla hrůzy pekel-*“⁸⁵

Je zřejmé, že nastalá situace přichází paní Carmodyové a jejím děsivým věštbám velmi vhod. Je to situace, kdy jsou lidé zoufalí a někteří z nich i částečně ochotní jí naslouchat. V chování paní Carmodyové je viditelný paradox: snaží se sice vystupovat jako „zachránkyně“, či přinejmenším alespoň jako člověk přinášející dobro, avšak je to právě ona, kdo je jedním z původců zla.

Postupem času, kdy se situace vyhrocuje, se i chování paní Carmodyové radikalizuje. „*Existuje jen jediná spása,*“ prohlásila paní Carmodyová. „*A jaká, paní Carmodyová?*“ zeptal se zdvořile Mike Hatlen. „*Oběť,*“ odpověděla paní Carmodyová – *a v tom šeru se mi zdálo, že se usmála.* „*Krvavá oběť.*“⁸⁶

Tato silná slova nezůstanou bez odezvy a jeden z mužů kvůli nim dokonce paní Carmodyovou udeří. Přestože většina lidí názory paní Carmodyové nesdílí, postupně se k ní přidá skupinka několika lidí. Tato skupinka se postupně rozrůstá a je paní Carmodyovou zfanatizována. Poté, co se paní Carmodyová dozví, že se malá skupinka

⁸³ KING, Stephen. *Mlha*. Praha: Beta, 2007, s. 50.

⁸⁴ KING, Stephen. *Mlha*. Praha: Beta, 2007, s. 78.

⁸⁵ KING, Stephen. *Mlha*. Praha: Beta, 2007, s. 78.

⁸⁶ KING, Stephen. *Mlha*. Praha: Beta, 2007, s. 82.

lidí kolem Davida se synem rozhodne opustit supermarket s drobnými zásobami jídla, rozhodne se jim v tom zabránit. Právě Davidův syn se má podle ní stát krvavou obětí, o které předtím mluvila. S pomocí svých příznivců se chystá Davidova syna zadržet, je však zastřelena mladým mužem Olliem. Zfanatizovaní příznivci se začínají rozestupovat.

Na postavě paní Carmodyové lze demonstrovat, jak velký vliv má náboženský fanatismus v napjatých situacích. Její moc postupně roste, úměrně tomu, jak tragická se zdá situace v supermarketu. Přestože názory paní Carmodyové jsou zmíněny již na začátku příběhu, jejich účinek je neporovnatelný s tím, jenž nastane v krizové situaci v supermarketu.

Zajímavým motivem je v této souvislosti skupina přívrženců paní Carmodyové, která se jí rozhodne pomáhat, protože nemají vlastní názor. Jejich závislost je zjevná zejména ve chvíli, kdy je paní Carmodyová zabita. Skupinka nemá koho poslouchat, a proto mizí i jejich fanatismus. Lze říci, že tito lidé v příběhu představují nejzákeřnější typ zla. Jednají jako stroje, které bez přemýšlení uposlechnou jakýkoli příkaz bez ohledu na jeho obsah i následky. Podobně jako jejich vůdce se totiž vyznačují naprostou absencí citu a síla, kterou získají v rámci skupiny, je tím destruktivnější.

3.6 Lidé

Lidé jakožto původci zla mají v Kingově díle nezastupitelné místo. Objevují se jak v Kingových povídkách, tak novelách či románech. Tato kapitola se soustředí na charakteristiku vybraných postav, konajících zlo.

3.6.1 *Cujo* (1981)

Přestože nejvíce zla je v románu napácháno zuřivým bernardýnem, v díle můžeme najít i několik scén, ve kterých převládá zlo lidské. Tématem románu je totiž domácí násilí, které nachází svůj odraz v chování nemocného zvířete. Lidské zlo je zpodobňováno zejména postavou Joe Cambera, despotického manžela Charity Camberové. Charity Camberová, která má společně s Joem syna Bretta, je vystavována častým Joeovým agresivním útokům. To je pro ni velmi traumatizující. Joe, neupravený

muž nosící klobouk a mající silnou zálibu v popíjení piva, působí jako typický agresor. Charity je zděšena nejen z jeho agrese vůči ní, ale také z Joeova vlivu na jejich syna.

K jednomu z Joeových útoků se schyluje, když Charity Joeovi oznámí, že by ráda jela společně s Brettem za svou sestrou. Pokusí se Joea uplatit tím, že mu koupí zvedák na auto, o který dlouho stál. Může si to dovolit proto, že shodou okolností vyhrála v loterii. Jako výměnu za tento dar po manželovi požaduje svolení k odjezdu. Joe s tím dlouhou dobu nesouhlasí, ale nakonec se rozhodne svolit. I přes Charitin úspěch je ve scéně napjatá atmosféra, například v momentech, kdy Joe Charity hrozí fyzickým násilím, a dokonce se k němu chystá, když si odepíná pásek ze svých kalhot. Skutečnost, která situaci Camberových dělá ještě dramatičtější, je nezdravý vliv Joea na Bretta.

Zlo, které se v postavě Joea Cambera skrývá, je tedy dvojího charakteru. Prvním z nich jsou agresivní výpady proti Charity a Camberova panovačnost, druhým je fakt, že Joe funguje jako Brettův nedobrý vzor. Joeovo časté užívání alkoholu situaci dále zhoršuje.

3.6.2 „Noční směna“ („Graveyard Shift“, 1970)

„Noční směna“ patří k povídkám, ve kterých je strach vyvoláván pomocí zvířat, v tomto případě zmutovaných. Je zde však opět zastoupeno i silné zlo lidské. A to dokonce ve dvou postavách, v nadřízeném Warwickovi, a později i jeho zaměstnanci Hallovi.

Warwick, působící arogantním dojmem, se zcela projeví v okamžiku, kdy mu Hall řekne o výskytu krys v prostorách továrny a Warwick to vůbec nezajímá. Hall se zpočátku, oproti Warwickovi, jako negativní charakter nejeví. Po konfrontaci s Warwickem se však jeho povaha mění a poté, co Warwick donutí, aby s ním šel s ním do míst, kde se nacházejí gigantické krysy, jeho chování hraničí již se šílenstvím.

3.6.3 „Poslední příčka žebříku“ („The Last Rung on the Ladder“, 1978)

Povídka jménem „Poslední příčka žebříku“ vypráví příběh o dvou sourozencích, kteří potají chodí do seníku skákat z velké výšky do kupky sena. Vždy musí vylézt po žebříku a poté se dostat po prámu do části, kde se seno nachází. Larry a Kitty si takto

hrají opakovaně, až do nehody, která se stane Kitty. Prám se začne lámat a Kitty se ho rukama drží. Larry se jí pokusí zachránit tím, že na místo pod ní začne přesouvat seno tak, aby spadla do měkkého místa a pád přežila. Povede se mu to a až na drobná zranění se Kitty nic vážného nestane.

Když sourozenci dospějí, jejich cesty se rozejdou. Larry studuje na právnické fakultě. Kitty se nešťastně vdá a píše Larrymu dopisy, ve kterých líčí, co ji trápí. Larryho odpovědi jsou povrchní a zabývá se v nich více sám sebou, než sestřinými vážnými problémy. Později na ně neodpovídá vůbec kvůli nedostatku času i zájmu. Poté, co si Larry najde práci jako advokát, Kitty mu znovu píše smutné dopisy. Avšak ani tehdy si Larry neudělá čas. Poslední dopis přichází Larrymu, kvůli jeho přestěhování, až po Kittyň smrti. Spáchala sebevraždu skokem z vysoké budovy. V dopise Kitty líčí, že by si přála, aby se v jejich dětství příčka zlomila dřív, než Larry stačil seno nanosit.

V této povídce je téma zla rozvíjeno zcela odlišně, než v ostatních případech. Lidské zlo je zde totiž skryté v nezájmu o druhého. Larry, přestože ho nelze považovat za zápornou postavu, se dopouští zla svou neochotou sestře pomoci, a to ani jako bratr, ani jako právník. Vzhledem k jeho úspěšné právnické kariéře by pravděpodobně našel řešení, Kitty by navíc pomohla i samotná sourozenecká podpora. Ve svých dopisech totiž zdůrazňuje svou osamělost. Přestože má Larry Kitty velmi rád, neuvědomuje si, že je z ní dospělá žena s velkými problémy. Vidí ji spíše ve svých vzpomínkách jako malé děvče. Poté, co se na konci příběhu Larry dozví o tragickém osudu své sestry, je z něho velmi zarmoucen a svého nezájmu o ni lituje, na pomoc je však už pozdě. Smutným paradoxem je, že Larry jako dospělý nedokázal to, co dokázal jako malé dítě, kdy láska k sestře u něj byla na prvním místě. Zdrojem zla je tedy v této povídce něco, co se může týkat každého člověka, který si ve své zaneprázdněnosti neuvědomí, že to nejdůležitější (třeba napsání dopisu) by mu zabralo nejméně času.

3.6.4 Dolores Claibornová (Dolores Claiborne, 1993)

Román *Dolores Claibornová* je lidským zlem zcela prodchnut. Přestože titulní hrdinka svůj životní příběh vypráví s lehkostí a humorem sobě vlastním, zlo, vyskytující se v příběhu, je nepopíratelné.

Příběh začíná vyprávěním Dolores na policejní stanici, která se nachází, stejně jako všechna ostatní místa v tomto románu, na maličkém ostrově jménem Little Tall Island. Kniha je hrdinčíným monologem o tom, co ji v životě potkalo. Dolores se retrospektivně vrací do své minulosti a vypráví o tom, jak pracovala u svérázné Very Donovanové, ženy, u které málokterý člověk dovedl zůstat. Dále popisuje své soužití se svým manželem Joem, despotou a tyranem. Tyto dva důležité motivy, práce u Very a Doloresino manželství, se navzájem proplétají a doplňují tak, že vytvářejí celistvý příběh.

Joe St. George, velmi často opilý a agresivní manžel Dolores, zpočátku svou manželku bije. Protože však je Dolores statečná žena, postaví se mu na odpor. I když se Dolores nikdy zcela nepřestala svého manžela obávat, již jí fyzicky neublížoval. Dolores soužití s Joem, se kterým má tři děti, zcela nevyhovuje, řešit se ho však rozhodne až poté, co se jí nejstarší dítě, dcera Selena, svěří s opakovanou traumatickou zkušeností. Matka se dozvídá, že se otec dceru opakovaně pokoušel znásilnit. Dolores je v šoku a nemůže se s touto skutečností smířit. Rozhodne se proto, v příběhu již podruhé, proti svému muži ostře vystoupit. Joe se zpočátku brání a lže, že to není pravda, avšak Dolores mu nevěří a snaží se od něj dozvědět pravdu, ke které se nakonec přiznává. Dolores však již nechce své tři děti otcovu vlivu vystavovat, a proto se hodlá od Joea odstěhovat.

Nastává však další problém. Dolores zjistí, že její manžel si všechny úspory, které díky své neustálé a těžké práci našetřila dětem na jejich vysokoškolské vzdělání, převedl na svůj vlastní účet. Dolores tyto peníze chtěla použít na náklady spojené se stěhováním a později dětem jejich peníze vrátit, takto však nemohla udělat nic. Těžká situace ji proto dovedla k myšlence svého manžela zavraždit. V tomto cíli ji nepřímo podpoří její zaměstnavatelka, Vera Donovanová. Dolores je připravená léčkou způsobit nehodu, při které Joe spadne do studny. To se opravdu stane, ale ne tak, jak si Dolores představovala. Joe sice do studny upadne, ale pád ho nezabije. Stále žije a volá o pomoc. Po chvíli pochopí manželčinu léčku, a proto se rozhodne dostat se ven sám. Je zraněný, ale i přesto se mu to téměř podaří. Dolores ho však udeří kamenem do hlavy a on následně zemře. Vražda není Dolores prokázána.

Druhá dějová linie popisuje vztah Very Donovanové a Dolores St. Georgeové. Jak již bylo řečeno, Vera je svérázná žena, která trpí přílišnou pečlivostí, a dodržování svých, často podivných, zvyků, jako je například věšení prádla s přesným počtem kolíčků, požaduje i po svých zaměstnancích. I to je důvodem, proč tolik zaměstnanců od Very odchází. Dolores se však všechny tyto zvyklosti naučí dokonale. Mezi oběma ženami postupně vzniká silné pouto, které trvá i přes jejich občasnou vzájemnou nenávisť. Vera je vdova a své dvě děti takřka nevidá. Po smrti svého manžela se přestěhuje na Little Tall Island natrvalo, dříve tam s rodinou jezdila pouze na krátkodobé pobyty. Vera trpí také silnými výkyvy nálad, a proto je složitější s ní vycházet. Dolores se to však určitým způsobem podaří.

Postupem času, když je Vera již starší žena, její chování se zhoršuje, a to až do takové míry, že má období, kdy sama o sobě téměř neví. V okamžicích, kdy je na tom Vera velmi špatně, vidí často dráty či prachová klubíčka, o kterých se domnívá, že na ni útočí. Dolores ji však pokaždé konejší a snaží se ji uklidnit. Ke konci románu Vera utíká právě před těmito domnělými prachovými klubíčky a při útěku padá ze schodů. Poprosí Dolores, aby ukončila její trápení, ale vzápětí umírá. Po Veřině smrti se Dolores dozvídá, že jí Vera v závěti darovala většinu svého majetku. Dále zjišťuje, že Veřiny děti, které Veru nikdy nenavštěvovaly, byly tou dobou již mrtvé a že historky o nich si Vera vymýšlela. V průběhu románu se Dolores, již přejmenovaná na své rodné příjmení Claibornová, přiznává k vraždě Joea, vraždu Very však vyvrací.

V příběhu nastane mnoho dramatických situací a zlo, které se v nich vyskytuje někdy zcela zřetelně, někdy méně, postupně vyplývá na povrch. Postava Joea koná zlo dvěma způsoby: prvním je jeho agresivní chování vůči Dolores, druhý typ zla je sexuální násilí, které Joe páchá na Seleně.

Vera Donovanová je bezesporu mnohovrstevnatou postavou. Její charakter má jak stránky dobré, tak stinné. Přestože neumí velmi dobře vyjadřovat emoce, je zřejmé, že má Dolores ráda. I přesto je však práce u ní pro Dolores velmi náročná. Mezi negativní vlastnosti Very patří zmíněná úzkostlivá pečlivost, a dále také její náladovost a agresivita vůči zaměstnancům, kteří její pravidla přesně nedodržují. Zlo u Very není na první pohled zřejmé, ale v průběhu románu postupně vyplývá na povrch. Z jednoho

společného rozhovoru si Dolores vyvodí, že Vera zavraždila svého manžela. A navíc Vera nepřímo Dolores podpoří ve vraždě Joea:

„‘An accident,’ she says in a clear voice almost like a schoolteacher’s, ‘is sometimes an unhappy woman’s best friend.’ ‘What do you mean?’ I asked. It was only a whisper, but I was a little surprised to find I could even get that out. ‘Why, whatever you think,’ she says. Then she grinned – not a smile, but a grin.”⁸⁷

Další postavou, konající zlo, je samotná Dolores. Přestože není zápornou postavou, okolnosti ji k tomuto hrůznému činu takřka donutí. Dolores se ke svému činu odhodlá proto, aby ochránila své děti, tudíž jedná z dobrých pohnutek, avšak její čin je i přesto zlem. Její vražda je naplánovaná a promyšlená: *„I kep thinkin ‘I’m goin home to kill my husband, I’m goin home to kill my husband (...)’“⁸⁸* Na postavě Dolores můžeme vidět zajímavý paradox: i kladná postava se může dopustit velmi zlého činu, pokud ji k tomu nutí okolní prostředí a náročné situace, do kterých se dostane.

Román je v tomto ohledu obžalobou společnosti, která toleruje, i přímo podporuje (například v postavě vedoucího banky), protiprávní jednání mužů vůči ženám. Ženy, které ani v případech domácího násilí, incestu či krádeže veškerých úspor nenaleznou zastání, se buď uchylují ke stejným zbraním (Vera, Dolores) nebo rezignují na lásku, a v podstatě i na život (Selena).

3.6.5 Misery (1987)

Kingův známý román *Misery* je strhujícím thrillerem, vypovídajícím o tom, kam až může zajít lidský fanatismus. Román líčí příběh Paula Sheldona, populárního spisovatele románů, oblíbených zejména ženami, který při své cestě autem havaruje. Z auta ho „zachrání“ Annie Wilkesová, obyvatelka nedalekého domu. O Paula pečuje a dává mu prášky proti bolesti, protože jeho nohy jsou po nehodě ve velmi špatném stavu. Ve skutečnosti ho však ve svém domě uvězní a neumožní mu vyhledat lékařskou pomoc, kterou nutně potřebuje.

⁸⁷ KING, Stephen. *Dolores Claiborne*, Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 145.

⁸⁸ KING, Stephen. *Dolores Claiborne*, Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 171.

Annie se poprvé negativně projeví, když si přečte rukopis ještě nevydané knížky, kterou má Paul s sebou. Rukopis se zcela liší od Paulových předešlých románů, v knize se objevuje hrubá mluva, protože spisovatel se snaží přiblížit stylu mluvy společnosti, o které píše. Tento styl psaní však Annie Wilkesovou velmi rozlítí. Spisovatel postupně zjišťuje, že Annie není jen jednou z jeho běžných čtenářek, ale že je na jeho díle doslova závislá a její chování je až fanatické. Další, a ještě silnější, záchvat přichází následující den, když Annie dočte poslední Paulovu knihu s Misery, její oblíbenou hrdinkou. Annie zjišťuje, že Misery umírá, což je pro ni takový šok, že se nedovede ovládnout:

„‘She can’t be dead!’ Annie Wilkes shrieked at him. Her hands snapped open and hooked closed in a faster and faster rhythm. ‘Misery Chastain CANNOT BE DEAD!’“⁸⁹

Annie se začne chovat velmi agresivně a spisovatele uráží. Z popisu jejího chování vyplývá, že trpí psychickou poruchou. Zanedlouho donese Paulovi psací stroj a nutí ho, aby napsal pokračování románů o Misery s tím, že Misery nikdy nezemřela. Zraněný a nemocný Paul Annie podléhá a nechává se donutit psát pokračování, k čemuž by za jiných okolností nikdy nesvolil.

Zvrat nastává, když se k Annieině pozemku začne blížit neznámé auto. Je to muž, který přichází Annie informovat o jejích dlužích. Když Annie s Paulem rozebírají Anniein problém, Paul nabídne, že jí poskytne peníze. Annie zprvu odmítá, nakonec si však od Paula peníze vezme. Zde je vidět zajímavý rys Annieiny povahy. Přestože Annie trpí výbuchy agrese a Paulovi fyzicky i psychicky ubližuje, není jí příjemné vzít si od něho peníze:

„Annie Wilkes had her own interior set of rules; in her way she was strangely prim. She had made him drink water from a floor-bucked; had withheld his medication until he was in agony; had made him burn the only copy of his new novel; had handcuffed him and stuck a rag reeking of furniture polish in his mouth; but she would not take the money from his wallet.“⁹⁰

⁸⁹ KING, Stephen. *Misery*, Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 38.

⁹⁰ KING, Stephen. *Misery*, Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 171.

Toto gesto odráží rozdvojenou osobnost, připomínající postavy zločinců v díle E. A. Poea - Annie chce okolí přesvědčit o své morální bezúhonnosti a své skutečné zločiny ze svého vědomí vytěšňuje.

V průběhu románu se Annieho nevyrovnané až děsivé chování zhoršuje. Probouzí se v ní vražedné i sebevražedné sklony:

„Let me offer again, Paul. I can get my gun. I can end all of this for both of us. You are not a stupid man. You know I can never let you leave here. You've known that for some time, haven't you?“⁹¹

Zde Annie skutečnost přímo pojmenuje. Hodlá Paula věznit, dokud knihu nedopíše podle jejích představ.

Když Annie odjíždí na nedalekou chatu, Paul se rozhodne dostat se na svém vozíku nenápadně ven z pokoje. V obývacím pokoji nachází knihu, kam si Annie vlepuje novinové výstřižky. Paul zjišťuje informace o vraždách, které Annie spáchala, ale nebyly jí prokázány. Výstřižků je hodně, ať už se jedná o její bývalou spolubydlící, která „záhadně“ zemřela, či kojence, u kterých Annie pracovala jako zdravotní sestra. Paul je svým zjištěním absolutně zděšen. Zanedlouho se vrací Annie, která díky tomu, že po celém domě nastražila vlasy, již dlouho věděla, že Paul vychází tajně z pokoje. Stejným způsobem zjistila, že si četl její knihu. Rozhodne se tedy Paulovi zabránit v dalším pohybu tím, že mu usekne nohu.

Její agresivní chování se neustále stupňuje, kvůli dalšímu sporu spisovateli uřízne prst. Nakonec zavraždí mladého policistu, který Paula spatří v okně domu. Její vnitřní zlo a šílenství se odráží v jejím obličejí:

„She grinned at him. There was craziness in that grin, but he saw something else in it as well, something that really frightened him. He saw conscious evil in it – a demon capering behind her eyes.“⁹²

Když Paul dopisuje poslední kapitolu knihy, vymyslí lest. Hodlá Annie přesvědčit, aby mu po dokončení románu dala cigaretu, a pomocí zápalek chce celý

⁹¹ KING, Stephen. *Misery*, Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 190.

⁹² KING, Stephen. *Misery*, Londýn: Hodder & Stoughton, 2011, s. 293.

rukopis nechat shořet. Plán se překvapivě podaří a v následném boji spisovatel Annie smrtelně zraní.

Na postavě Annie Wilkesové lze zlo demonstrovat z několika úhlů. Nejvýraznější je Anniino psychopatické chování. V několika scénách románu vidíme, že Annie není v pořádku a že její myšlení je zcela patologické. Její mysl má vlastní pravidla, podle kterých se řídí, a nehodlá se přizpůsobit čemukoli jinému. Dalším motivem je silný fanatismus a přehnané obdivování díla Paula Sheldona.

Postava Paula Sheldona je postavou veskrze tragickou, jelikož na svém osudu nenese téměř žádný podíl. Chování psychopatické Annie na spisovateli zanechá trvalé následky, jak fyzické, tak psychické. Paul je navíc Annie „donucen“ k násilí a v průběhu románu jedná tak, jak mu není vlastní, pouze proto, aby si zachránil život. Částečně tak připomíná postavu Mirandy z románu *The Collector* J. Fowlese, jehož vliv je v Kingově textu přímo zmíněn.

Závěr

Tato bakalářská práce s názvem „*Téma zla a strachu v díle Stephena Kinga*“ se zabývá vybranými díly (romány, novelami či povídkami) známého amerického autora a demonstruje na nich různé typy zla.

První část práce nastiňuje historii hororu, která sahá ke gotickým románům. Jsou zde uvedeni nejvýznamnější autoři a daný žánr je v kapitole rozebírán a charakterizován.

Druhá část práce popisuje život Stephena Kinga se zaměřením na aspekty, které měly vliv na spisovatelovu tvorbu. Jsou zde popsána Kingova setkání s literaturou, která ho ovlivnila, stejně jako inspirace pocházející z jeho životních zkušeností.

Třetí a nejrozsáhlejší část práce se zabývá různými typy zla v Kingově díle. Uvedené typy jsou v kapitole popsány a vysvětleny, dále jsou uvedeny příklady děl, kde můžeme dané zlo najít, a jejich konkrétní analýza. Kapitola začíná tématem nadpřirozena, pokračuje odkazy ke strojům, zvířatům a prostoru, a končí náboženským fanatismem a lidským zlem. Každá z uvedených kategorií má v Kingově díle nezastupitelné místo, avšak nejohroživější ze všech typů zla se zdají být lidé. Hrozné činy lidí, podrobně popsané například v *Dolores Claibornové* či *Misery* se zvířatům či stvůrám totiž těžko vyrovnají. „*Nestvůry, jak nás Stephen King učí, skutečně existují a jsme to my sami.*“⁹³ Lidské zlo je totiž skutečné, v našem světě doopravdy existující. Ve čtenáři navíc vyvolává pocit reálnosti a fiktivní zlo v knize nabývá výrazné, až hmatatelné kontury.

Téma zla a strachu je v Kingově díle nepopíratelně zakotveno a dalo by se považovat za jakýsi leitmotiv Kingova díla. Takřka v každém Kingově díle je zlo, a přítomnost tohoto zla vyvolává v hrdinech příběhů strach, a posléze až atmosféru hrůzy. Stephen King sám trpí mnoha typy strachu, což se nejspíše v jeho díle odráží. Již v předmluvě „*Noční směny*“ King uvádí: „*Pojďme si povídat o strachu.*“⁹⁴ Jak bylo v životopisné části uvedeno, obavy Kinga zkrátka obklopovaly. A ve zmiňované

⁹³ BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017, s. 308.

⁹⁴ KING, Stephen. *Noční směna*. Plzeň: Mustang, 1996, s. 9.

předmluvě autor posléze udává: „*Kal, který se zachycuje ve filtru mé mysli, se velmi často skládá ze strachu. Má posedlost je posedlost tajemnem.*“⁹⁵ Toto tajemno se ve spisovatelově díle vyskytuje hojně, avšak strach z něho není ve skutečnosti reálný: „*Když čtete horory, nevěříte, že to, co čtete, je skutečné. Nevěříte na upíry, vlkodlaky, nákladáky, které jsou najednou schopny se samy nastartovat a jet samy od sebe. Horory, na které my všichni věříme, jsou ty, o nichž píše Dostojevskij a Albee a MacDonald – nenávisť, odcizení, stárnutí bez lásky, klopýtání do nepřátelského světa na nepevných nohou dospívání.*“⁹⁶ Tento strach a lidská úzkost jsou opravdové. I to je důvodem, proč lidské zlo a lidské počínání je nejděsivější kategorií a nejděsivějším motivem vůbec.

⁹⁵ KING, Stephen. *Noční směna*. Plzeň: Mustang, 1996, s. 11.

⁹⁶ KING, Stephen. *Noční směna*. Plzeň: Mustang, 1996, s. 16.

Seznam použité literatury

Primární literatura:

KING, Stephen. *Carrie*. Londýn: Hodder & Stoughton, 2011. ISBN 978 1 444 72069 3.

KING, Stephen. *Cujo*. Londýn: Hodder & Stoughton, 2011. ISBN 978 1 444 70812 7.

KING, Stephen. *Dolores Claiborne*. Londýn: Hodder & Stoughton, 2011. ISBN 978 1 444 707441.

KING, Stephen. *Misery*. Londýn: Hodder & Stoughton, 2011. ISBN 978 1 444 72071 6.

KING, Stephen. *Mlha*. Praha: Beta, 2007. ISBN 978-80-7306-297-2.

KING, Stephen. *Noční směna*. Plzeň: Mustang, 1996. ISBN 80-7191-193-3.

KING, Stephen. *Pet Sematary*. Londýn: Hodder & Stoughton, 2011. ISBN 978 1 444 70813 4.

KING, Stephen. *Stephen King jde do kina*. Praha: Beta, 2010. ISBN 978-80-7306-449-5.

Sekundární literatura:

AGUIRRE, Manuel. *The Closed Space*, Manchester: Manchester University Press, 1990.

BEAHM, George W. *Stephen King: čtyřicet let hrůzy: život a dílo krále hororu*. Praha: Baronet, 2017. ISBN 978-80-269-0740-4.

BLOCK, Lawrence and Michael CONNELLY, ed. *V mistrově stínu*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-301-0.

BOTTING, Fred. *Gothic*. London: Routledge, 2004. ISBN 978-0415831727.

HRBATA, Zdeněk a Martin PROCHÁZKA. *Romantismus a romantismy: pojmy, proudy, kontexty*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1060-4.

KING, Stephen. *Danse macabre: svět hororu*. Praha: Beta, 2017. ISBN 978-80-7306-928-5.

KING, Stephen. *O psaní: memoáry o řemesle*. Praha: Beta, 2015. ISBN 978-80-7306-706-9.

- LEIBER, Fritz. „Doslov“ v LOVECRAFT, Howard. *Měsíční močál: příběhy a sny z let 1921-1925*. Praha: Plus, 2011. ISBN 978-80-259-0093-2.
- LOVECRAFT, Howard. „Úvod“ v LOVECRAFT, Howard. *Šepot ve tmě a jiné hrůzostrašné příběhy*. Praha: Mladá fronta, 1992. ISBN 80-204-0348-5.
- MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004. ISBN 80-7185-669-x.
- OLIVERIUSOVÁ, Eva. *Dějiny anglické literatury*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988.
- PUNTER, David. *The literature of terror: a history of gothic fictions from 1765 to the present day*. New York: Longman, 1996. ISBN 9780582237148.
- SAGE, Victor a Allan LLOYD SMITH. *Modern gothic: a reader*. New York: St. Martin's Press, 1996. ISBN 0719042070.
- STŘÍBRNÝ, Zdeněk. *Dějiny anglické literatury*, Praha: Academia, 1987
- ŠKVORECKÝ, Josef. „Doslov“ v LOVECRAFT, Howard. *Hrobka: příběhy a vize z let 1917-1920*. Praha: Plus, 2010. ISBN 978-80-259-0051-2.
- ROGAK, Lisa. *Stephen King: mistr strachu*. Praha: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-297-6.
- VANČURA, Zdeněk a Eva MASNEROVÁ. *Slovník spisovatelů: Spojené státy americké*. Praha: Odeon, 1979.